

In Ta'nin Paul-di In Rome Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâytá'nannin

¹ Naa Paul omuu'i?, Jesus Christ-gí? dáyt'ôe'o'idi ná'in ta'nin wâysande? un Rome búu'ú iwe íthaa'in. Yôesi Tádádí naa díde?man hedá dísaanígí? dísóge iví híwó?di tuu t'owa dovâyt'ôe'amídí.

² Hăn'oebo Yôesi natú ná'i híwó?di tuu ná'in dímääni'in, hedí iví tukhe?min iví ta'nin diwe i dâytá?nan.

³⁻⁴ Iví ay Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'iví'gedí dâytá?nan. Na'aypuyä ihaydi nat'owasenpaa, hedí iví thehtáy pahpâa David i hăn'oe'i tsondi namuu'iví tí'úuge kã'ää'inbí'wedího na'aypuyä. Hedí Jesus nachuudi nawáywówápôe ihaydi i Yä'dâa'i P'oewaahâadi dínkeeyan ta'gendi Yôesi Tádávi ay wá' ûnmuu'in.

⁵ Háa Jesus i'an waa namuudi Yôesi Tádá naví'piye? híwó?di namuu, hedího in Hudíyo dimuupí'in t'owa wéngé t'ähki dithaa'inbí'piyeho naa dísan dovâykhäge?namídí iví tuu ipiye? dívíwhäyú-ídí hedá ôn'a'ginnamídá. Kín dáy'o? hedânho t'owadi óetegé-ídí.

⁶ Hedá un wá? Yôesi Tádádí wovâyttukánnan Jesus Christ-ví'in ímúnídí.

⁷ Hedího un t'ähki oe Rome íkw'ó'nin wâysengitumáa. Yôesi Tádádí wovâyseegi hedá wovâyde?man iví t'owa ímúnídí. Idá hedá Na'inbí

Sedó Jesus Christ-didá séegísehkanä wovâyymääni hedá wovâykhäge?namí ánsahaaginpidíbo? íkwó?nídí.

Paul oe Rome-piye? napunda?

⁸Hedi náä-á häädi Jesus Christ dóhéé?an ginhay-á Yôesi naví Tádá dókú?daa?o? un t'ähkí ímuudi, gá wéngé t'ähkí t'owa dívíhí?máadân unbí whäyu í?gedi.

⁹⁻¹⁰Yôesi Tádá-áho ûnhanginná nã?i naa otú?di ta?gen namuu?in. Igí? pín ta?ge haydi dáyt'ôemáa t'owa dovâytu?odi i híwó?di tujú iví ay Jesus-ví?gedi, hedi häädi wänbo t'ähkí wâyüusu?o?. Yôesi dóda?máa i-á natúdáho hanwaapídíbo unbí?piye? dípunmääni,

¹¹gá hânho o?ádâapunda?dân. Naa oda? hääwí i Yä?dâa?i P'oewahhâadi naa dihá?andi? wâyphadé-í?in, hedânho unbí whäyu shánkího únkay-ídí.

¹²Kinnân otú?da?: Undádi naa-ádi wé?ge ívíkhäge?namí kwee waa sen waa gi?ânídí, handa? ívíwhâyundedi.

¹³Tí?úwin páadé?in, oda? ûnhanginnání?in hâyân wänbo dáyt?ánshaamáa omú-ídí unbí?piye?, hewänbo häädi waa hääwídí dí?ahkhände?. Hânho oda? báyékidí unbí búu?úwin Jesus-ví?piye? dovâywhäyu?amí?in, in wé?ge?in Hudíyo dimuupí?in t'owa dovâywhäyu?an waagibá.

¹⁴⁻¹⁵Naa t'ähkí t'owa hääwí ophaamuu waagibá ochaa, tobá háawin dimúni wänbo?, in Greek tujú dívíhéé?o?indá in pí?wí tujú dívíhéé?o?indá, in hânho dihá?indá in diháhpí?indá, gá Yôesidi naa dí sógedân iví híwó?di tujú t'ähkí t'owa dovây't'ôe?amídí. Hedânho shánkí oda? un oe Rome diwe íkw'ó?nin wá? wây't'ôe?amí?in.

Yôesi Tádávi híwó?di tuu-á ûnkay

16 Yôesi Tádávi híwó?di tuudi naa wídíwôeda?mähpi. Nă?i tuu-ân nakay, hedi i?gedi Yôesidi t'ähki t'owa in ipiye? dívíwhäyunde?in ovây?aywonde?, páadé in Hudíyo dimuu?indá, hedá in Hudíyo dimuupí?indá wá?.

17 Nă?i híwó?di tuudi díhá?andi gínhanginná háa Yôesi Tádádí t'owa ovâychäämáa?in t'aywó?di dâymáapí waagi. Hewänbo inbí whäyu dínmuu?idida? kin i'o?, hääwí híwó?di díví'o?i namuudá yoe, iví tã?nin diwe ûntã?muu waagi:

Wí to?wí Yôesiví?piye? ta?gendi iwhäyundedáho?,
 iví whäyu ûnmuudibo Yôesidi óechaamáa
 t'aywó?di imáapí waagi,
 hedi wówátsi óemääni.

Yôesi Tádádí wên t'owa ovâytechänukhâymaa

18 Yôesi Tádá oe makówa na?ándidi dínkeeyo? ovâytechänukhâymaa?in in to?wên óe?a?ginpí?indá hedá in yã?dãapí? díví'o?indá, háa díví'o?in namuudi nat'aydi. Hedi híwó?pí díví?odibo Yôesiví ta?gen ûnmuu?in ônkaayo hedânho wé?ge?in t'owa wíðâytaa-ípídi.

19 Dínkoedi híwó? dínhanginnánídi Yôesiví?gedi, gá idi ovâyhangin?ännandân.

20 Yôesi Tádá pínán kay imáa hãnhay wänbo nahándeipí?in, hedi ida? Yôesi namuu hãnhay nanân wänbo?. Tobá tséedi Yôesi âymúndepí wänbo?, nă?i nan oepáa ikhíyé ihaydi waabo? thay?eedi nă?i hääwí gínhanginná iví?gedi i hääwí ipaa?idi. Hedânkun t'owa wíðínkoedipí ditúnídi wíðínhanginnáhpi?in.

21 Hewänbo tobá Yôesiví'gedi t'owa dínhanginnân wänbo', óe'a'ginnamíví'wedi hediháa óékú'daa'amíví'wedi dínkhây'ä' waagi, inbí ánskaa wídínchä'muupí hedá inbí hangintandá dâymáapídí khuu i'gebo diyí'.

22 Báyéki dihá kin di'ánde', hewänbo hang-intahpí'inda' dimuu.

23 Tobá Yôesi-á t'ähkívi kw'áye namuu wänbo', hedá iví wówátsi-á hánhay wänbo wí'ûnhánde pí, ná'in t'owadáho wíyá wí'óe'a'ginmähpí; hedi tobá Yôesi nachu'pí wänbo hedá t'owa-á dit'ähánde wänbo', báyéki hääwí t'owa waabá dínchaa'in dâykhiyé inbí yôesi dínmúnídí, hedá báyéki wíyá hääwí-á dâypaa, tsidé-á p'oekanu-á hääpandá pääyu-á waagá dínchaa'i', hedi ná'i hääwí dâypaa'i wá' dâya'ginmä'.

24 Hediho Yôesidi ovâyoye'o' díví'amídí ná'i yä'dâapí' inbí pí'ná kó'yédí dikanda'i', hedi wôeda'ginpídí yä'dâapí' hääwí wí'ná táyedi inbí túu'údí dívítsiye'o'.

25 Wíyá wídívít'óyandepí in ta'gen namuu'in Yôesiví'gedi, hedi i hôeyó namuu'ida' dívíwhâyunde'. I hääwí Yôesi ikhiyé'ida' dâya'ginmä' hedá ipiye' dívíyûusu'o', Yôesiví'piyá yoe, i-á ná'i hääwí ikhiyé'i namuu. Ida'mân hay'i namuu kin t'owa dínkhây'ä' häädi wänbo t'ähki ditúní'in. Hamân.

26 Hedi in t'owa ná'i yä'dâapíkan díví'o'indá Yôesidi ovâyoye'o' i wôeda'wó'gí hääwí hânho dikanda'i wíyá díví'âamídí. In kwiyä' wänbo háa inbí wówátsi thaa dínmúní waagi wídithaapí, hedá wây-á kwiyä'dádí inbí túu'údí dívít'aywó'kanmáa.

27 Hed̄i in senä' wá' han waagibá dívíkanhon. Inbí kweeyôe-ádí dívítháye'bé-íví'wed̄i dínkhây'ä' waagi, shánkídí dida' wây-á senä'dádí inbí túu'údí dívít'aywó'kanmá've-í'in. Hed̄i ná'in senä' wôeda'wó'gí wí'nä táyedi dívítsiye'odi i tuchänu dín'ä'i ovâymä', hed̄i inbí t'aywó'di dínmuudi inbí túu'ú dâypedee'o'.

28 Dichanpo' wínachä'muupí'in Yôesiví'gedi ta'ge díví'ánshaa'âamídí, hed̄iho Yôesidi ovâyoye'o' inbí yä'dâapí' ánshaa-ádí, i hääwí dínkankhây'ähpí' díví'amídí.

29 Yä'dâapí'-ádí híwó'pí'-ádída' inbí pí'nä khó'yé dinto'on; hânho dihã't'aa; wây-á to'wëndáda háa'wänbo-á dimuu; hânho dithúut'ôe; häädi wänbo t'ähki dit'owat'akhanuda'; hânho dívít'aymáa; häädi wänbo t'ähki dívíhóeyómáa; wây-á t'owaví'gedi yanákí díví'ánshaamáa hed̄a dívíhí'máa;

30 t'owa dâytüusú'o'; Yôesi dâyt'ay; t'owa t'ämägi' dâytumáa; dívíyêngi; dívípíphuude'; wíyá shánkí t'aywó'di ts'aabi í'gedi díví'ánshaamáa díví'amídí; inbí táda-á yíyá-á wídâyt'óyandepí;

31 inbí ánshaa-á wídínchä'muupí; háa dívítüu'an waa wídíví'opí; inbí maatu'indá wídâyseégípí; wây-á to'wênbí'piye' wídi'iyapo'pí.

32 Yôesi natsonpóe in to'wên ha'wâa díví'o'indá dínkhây'ä' dihãani'in, hewänbo ná'i dínhanginnân wänbo handã' dívíkanhon, hed̄a hä'ida'bá yoe, ovâyhí'an wây-á to'wên hanbá díví'amídí.

2

Na'indá wígínk'óepí gitúnídí t'owaví'gedi háa

dín'ä'in

¹ Hedihó wí to'wídí wây-á t'owa ovâytuusúu'odi natû' t'aywó'to'in dimuu'in, i-á há'to ûnkoedí-í natúní'in wí'bo wí'it'aywó'nanpí'in, tobá to'wí namúní wänbo'. In wé'ge'inbí'gedi kin waagi ihée'odi, wí'bo iví t'aywó'di ipikeekw'óe'ó, gá in waagibá it'aywó'dodân.

² Hedí gínhanginná Yôesi híwó' i'o'in in t'owa kin díví'o'in ovây tuchânuđi, gá i-á ûnhanginnândân ta'gendi háawin dimuu'in.

³ Nă'i to'wídí wây-á to'wên ovâytuusúu'odi hewänbo in waagibá it'aywó'dodi ma'di na'ände Yôesidi há'to óetuchânú-í'in.

⁴ Hedá wá' tobá Yôesi na'inbí'piye' híwó'di namuu wänbo hedá hânho nabo'atâ wänbo-á, ma'di nă'i to'wí na'ände hăäbo wínamuupí'in. Ti wí'ûnhanginnáhpí'an Yôesi i-ádí híwó'di namuu'in, gá Yôesi nada'dân nă'i to'wí iví t'aywó'di iyoe'amí'in?

⁵ Hewanbo t'óyanpí'da' namuudi hedá iví t'aywó'di iyoe'anpídí, iví tuchânu shánkí pín'aywó'nin ûnmúní owáy Yôesidi t'owa ovây tuchânu ihayđi, inbí t'aywó'di dínmuudi nat'ayđi. Ihaydá Yôesi in t'owa ovâyta'gekeekw'ôení háa híwó' háa híwó'pí díví'annin.

⁶ Wëndá híwó' íví'o', hedá wëndá híwó'pí íví'o', hedí Yôesidi na'in wí'inbo dímmánní hăäwí gín'ä'i'.

⁷ Wáy wên t'owa-á hăäđi wänbo t'ähkí híwó' dívíkanhon, hedí dida' Yôesidi ovâytege-í'in hedá híwó' ovây má've-í'in, hedá dida' hănhay wänbo t'ähkí diwówáyêení'in. Nă'in t'owa-á Yôesidi

wówátsi nahánde'pí'in ovâymääni.

⁸ Wây-á t'owa-á dihääkhâáda ingi'da? hääwi t'ähki dikanda?, hedi Yôesivi ta'gen ûnmuu'in wí'ôn'a'ginpi, hewänbo shánkidi in yä'dâapi'in namuu'in dívikanhon. Ki'min t'owa-áho Yôesidi ovâytuchänukhâymáa, indádi nat'aydi.

⁹ To'wên t'ähki dívíyä'dâapitsiye'annindá wí'inbo báyéki t'ôephade dínpuwi, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá' in Hudíyo dimuupi'indá.

¹⁰ Hewänbo in t'owa híwó? díví'annindá Yôesidi ovâytege-í hedá híwó? ovâymá've-í, hedá hihchan ánskaa-á ovâymääni, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá' in Hudíyo dimuupi'indá,

¹¹ ga Yôesidá t'ähki t'owa handa? ovâymáadân.

Yôesi Táádaq'mân ûnk'ôe natúnidi t'owavi'gedi háa dín'ä'in

¹² In Hudíyo dimuupi'in wídaytaapi i tsontu Moses ita'nandi?, hewänbo dívít'aywó'dodibo? ovâytuchänú-í tobá i tsontu dâymáapi wänbo?. Hedá in Hudíyo-á ná'i tsontu-á dâytaa wänbo?, dívít'aywó'dodibo i tsontuudá inbí t'aywó'di dínmuu'i ovâykeekw'ôeni.

¹³ In to'wên Yôesivi tsontu dâya'a'ginnannindáho Yôesidi ovâychaamáa t'aywó'di wídaymáapi waagi, in to'wên diwänpit'o'indá'ba yoe.

¹⁴ Tobá in Hudíyo dimuupi'in Moses-vi tsontu dâymáapi wänbo?, háa ná'i tsontu natû? waagi wí'bo díví'odá, kindidi nakeepo? ho dínhanginná'nin háa híwó'di namuu'in hedá háa híwó'di namuupi'indá,

15 hediho háa díví'o'in namuudi nakeepo? i tsontu Moses ita'nandibá inbí ánskaa iwebo dáymaa'in, hedi inbí pí'ná khó'yé wá ditaachanpo? háa híwó' díví'o'in háa yoe.

16 Hediho i thaa napówa-í Yôesi Tádádí t'ähki t'owa ovâykeekw'ôenídí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, tobá kaadi díví'an wänbo'. Hedi Christ Jesus-áho i namuu óesóge'i kin ovaytu'amídí. Kindá ihayda? t'owa dovâytu'o', Yôesiví híwó'di tuu dovây't'ôe'odi.

In Hudíyo-ádi Yôesiví tsontu unmuu'i-ádi

17 Ma'di wí to'wí wí'bo iví'gedi ihí'maadí natû? wí kodi'di Hudíyo namuu'in, hedi na'ánde Moses-ví tsontu itaadibo? ôn'aywoení'in, hedi iyêngihée'odi natû? Yôesi óe'a'ginmä'in.

18 I-á ûnhanginná háa Yôesi nada'in i'ámí'in, hedá ûnhanginná wá? wé'i wí yä'dâa'i namuu'in wé'i wí yä'dâapí? namuu'indá gá Yôesiví tsontu iwedi nahâpóedân,

19 hediho na'ánde? ovâypahûuwí'in in to'wên tsí't'aa'in waagi'inbá dimuu'in, Yôesiví'gedi wídnhanginnáhpídí, hedá in to'wên phahkuu ee dikw'ó'ningí'-á wí kohthay waagibá namuu gin na'ánde?

20 Hedá wá? nada? in to'wên Yôesiví'gedi háäbo wídnhanginnáhpí'in ovâyhäawithayyámí'in, hedá in to'wên áyyäa waagi'inbá dimuu'in ovâyhá'ámí, gá ná'i tsontu imaa'in diwedi ûnhanginnândân t'ähki in ta'gen namuu'in.

21 Idi pí'wên t'owa ovâyhá'o', hedi háadan i-á wí'bo wí'ipihá'opí? Idi ovâytumakhe'o wídvísä'mamípidí, hedi háadan i isä'bo'?

22 Wây-á t'owa ovâytu'o wíyá to'wíwí sedó-áđí háa kwiyo-áđí wíđívíwhqhkwmá've-ípí gin, hedi háađan i-á wí'bo kinbá it'aywó'do'? I natû' it'ay'in i háawí t'owa dâykhiyé'i' inbí yôesi dínmuu waa dâychaa'i', hedi háađan i-á ná'i háawíbá isã'bo' i tewhá wáyyé nakw'ó' deeye?

23 Iphuuđedi natû' Yôesiví tsontuú itaa'in, hedi háađan ná'i tsontuú i'a'gindopíđí Yôesi wôeda' iwe óesógénde'?

24 Háa Yôesiví tã'nin diwe nata'muu waa napo', kinnân natû'di:

Háa un Hudíyo ímuu'in úv'í'o'in namuudi ná'in
Hudíyo dimuupí'in Yôesiví'gedi yanákí
dívíhéé'o'.

In Hudíyoví k'ewe' taadibo há'to in ovây'aywoení

25 Wí Hudíyo Yôesiví tsontuú i'a'gindodáho', in Hudíyoví k'ewe' taa imáa'indá ûnchã'muu; hewänbo ná'i tsontuú i'a'gindopíđá, tobá nataamuu wänbo' iví taa wí'ûnchã'muupí.

26 Hedi wí Hudíyo namuupí' Yôesiví tsontuú i'a'gindodí tobá in Hudíyoví k'ewe' taa imáapí wänbo', Yôesidi óechaa' nataamuu waagibá.

27 Wí to'wí iví túu'ú ûnk'ewe'taamuupíđí hewänbo i tsontuú i'a'gindodá un Hudíyo ímuu'in wovâykeekw'óe'ó híwó' wí'úv'í'opíđí, gá i tsontuú wíwîn'a'gindopíđân, tobá ná'i tsontuú-á úntã'muu wänbo heda' tobá ík'ewe'taamuu wänbo'.

28-29 To'wí wänbo wí Hudíyo waa nawänpi'aypuýäđibo ta'gendi Hudíyo wínamuupí. Hedi wí to'wí in ta'gennin k'ewe' taa wí'imáapí wên k'ewe' taadi iví túu'ú eedi óewänpitaa'andibo'.

Hewänbo nakhây'ä? wí to?wí iví pí'nä khó'yé-áho kodí'di Hudíyo namúní'in hedânho ta'gendi ha?bi namúnídí, hedá in ta'gennin k'ewe? taa-á pí'nä khó'yébá imá've-í'indá ûnkhây'ä?. Hedí kin waagi ûnpo? i tsontuü iwänpi?a'gindodida?bá yoe, hewänbo i Yä'dâa?i P'oewaahâadi óetaa'an waagibá nakhây'ä?. Wí to?wí ha?bivi?gedi Yôesi-ân híwó? ihée'o?, t'owada?bá yoe.

3

¹ Ma'di to?wí na?âani, "Hää-an in Hudíyo dâymáa in wé'ge'in t'owa dâymáapi"? Hedí háagi?innan nachä?muu há'in Hudíyovi k'ewe? taa?"

² Gá báyéki?innân. Páadé iweho Yôesidi in Hudíyo iví tsontuü ovâymägi dâ'yâyîngi'amídí.

³ Hedí tobá wáy wên in háa dínkhây'ä? waagi wídívi?opí wänbo?, ti Yôesi wá? ûn'óde-í i'amídí háa ituü'an waagi?

⁴ Yoe, há'to ûn'óde-í. Gínkhây'ä? gitúní'in Yôesi-á wí'ihôeyó'opí'in tobá t'âhki t'owa dihôeyó wänbo?. Yôesivi ta'nin diwe iví'gedi ûntû? waa: Ihée?andá t'owa dínhanginnání ta'ge ihí'máa'in.

Hedí t'owadi ônt'e'p'idénde wänbo dínhanginpúwí hânhay wänbo híwó?pi wí'i'opí'in.

⁵ Hewänbo ma'di wí to?wí t'owada? namuudibo kin na?ánde?: "Naa dáyhíwó?pi'andá, Yôesi-á shánki híwó?dá i'o'in nakeepo?; hedânkun híwó? wínamuupi Yôesidi dítuchänú-í'in."

⁶ Hewänbo wígínkhây'âhpi kin waagi ívíhé?ami'in. Yôesi wí'bo híwó? i'opídá, hândidan i-á ûnkoedí-í ta'ge natúní'in in t'owa dívít'aywó?nannin?

7-8 Hed̄i ma'di to'wí kinnân natúní: “Naa dáyhōeyó'andáho', iwedi nakeepo' Yōesi-á shánkí hay'i namuu'in, gá i-á wínahōeyópídân. Hed̄iho kin napo'di Yōesi wí'ûnk'óepí dítu'âamídí t'aywó'to'í omuu'in.” Hewänbo to'wí kin ihée'andiví hí' ûntu'da' gínkhây'ä' ívít'aywó'nâamí'in, hedânho na'inbí t'aywó'di iwedi hääwí híwó'di napúwí. Wên t'owa yanákí naví'gedi dívihōeyóhí'máadi dítû' kin waagi naa oháhkanyi'in. Hã'min t'owa-áho i tuchänu dín'ä'i' dáyhóní-áhe'.

T'ähkídíbo dívít'aywó'nan

9 Nää otsikapúwí, ti na'in Hudíyo shánkí híwó'nin gimuu in wé'ge'in t'owaví'wed̄i? Hedân yoe. Naadi ho wâykeekw'ódi t'ähkídíbo t'aywó'to'indá' gimuu'in, na'in Hudíyo-á hedá in Hudíyo dimuupí'indá.

10 Yōesiví tã'nin diwe kinnân ûntã'muu:
To'wí wänbo iví wówátsi ta'ge wí'ihonpí, wí' wänbo yoe.

11 To'wí wänbo wínaka'póya'pí háa in yä'dâa'in namuu'in,
to'wí wänbo wínada'pí Yōesi óetaa-í'in.

12 T'ähkídíbo Yōesiví'wed̄i dívihänge'an,
inbí wówátsi-á hääbo wídínchã'muupí,
wí' wänbo wína'änpí híwó' i'o'í'.

13 Wí penípho óehuudi nasu waagibá inbí hí'-á tay'i dínmuu,
hōeyóda' inbí hän diwe dínkw'ó,
háa dítû' waa whänpûuví só'p'oe waagi'ba dínmuu,

14 hed̄i inbí sóphogedi t'aywó'di hí'-á hedá hí' nawhãkant'óe'i-á báyékího dínpi'.

- 15 Hãädi wänbo t'ähki dikhâymuu
 dâyt'owat'ahánú-ídí,
 16 wãhãä dimää wänbo hãäwí dâypedee'o',
 hedá t'owa-á ovâydaháachando'.
- 17 Háa inbí wówátsi tsaginpídíbo dâyhúuwí'in
 wídínkoedihanginnáhpí,
 18 hedi Yôesi-á hây wänbo-á wídây'a'ginpí.

*Yôesidi in t'owa ovâyçhaãmáa t'aywó'di
 wídây máapí waa inbí whâyü dínmuudíbo', háa
 díví'o'in namuudá yoe*

19 Gínhanginná t'ähki Yôesiví tsontuü
 natû'di-á in to'wên dâya'a'ginnamídí
 dívísó'dêe'ingí'in namuu'in, hedânho wídítúnípidí
 wídívít'aywó'nanpí'in, hediho t'ähki t'owa
 dínhanginnání Yôesiví'piye' dívít'aywó'nannin.

20 Yôesi há'to natúni wí to'wí t'aywó'di
 imáapí' waagi namuu iví tsontuü ôn'a'ginnamídí
 iwänpisó'díndedíbo', gá ná'i tsontuüdá in t'owa
 ovâykeekw'óe'ódân dívít'aywó'do'in.

21-22 Hediho náä-áho ná'in nathaypóe háa t'ähki
 Yôesiví ta'nin diwe ûntû' waa: Yôesidi in t'owa
 ovâyçhaãmáa t'aywó'di wídây máapí waagibá inbí
 whâyü Jesus Christ-ví'piye' dínmuudi, i tsontuü
 dâya'a'ginnamídí dívísó'díndedída' bá yoe. Ná'i tuü-
 á t'ähki t'owagí' namuu, t'ähki t'owa ha'minda'
 gimuudi,

23 gá t'ähkídíbo ívít'aywó'nandân, hediho to'wí
 wänbo yã'dâa'ída' wínamuupí Yôesi t'ähki yã'dâa'
 namuu waagibá.

24 Gínt'anmuupí wänbo Christ Jesus iví ûnp'oedi
 iwá'âa na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ãdi-ídí,

hed_i náʔi namuud_iho Yôesi Tádádí iví séegísehkaná ûnmuud_i díchaamáa t'aywóʔdi wíʔây_máapí waagibá.

25-26 Hãnwãbo Yôesi Tádá iʔánshaamági Jesus óesaanídí, iví ûnp'oe ich'âanídí, hedânho ivíʔpiyeʔ ívíwhâyundedáho naʔinbí t'aywóʔdi dînyâaʔamí. Hãnhay waabo t'owa dívít'aywóʔnan wãbo Yôesi Tádá naboʔatädí itsíkhaʔandi wesebo wíʔovâytuchänupí dínʔâ waagi. I-á wíʔbo t'aywóʔdi wíʔimáapí kin iʔan wãboʔ, gá Jesus-dáho in t'owaví t'aywóʔdi ovâyÿâakankhây_máadân. Hed_iho náa-á híwóʔdaʔ iʔoʔin naʔin dínkeeyoʔ, toʔwên Jesus-víʔpiyeʔ dívíwhâyundeʔin ovâychaamáadí t'aywóʔdi wídây_máapí waagibá.

27 Hed_iho Yôesi Tádádí haʔwâa naʔingíʔ iʔandi, ti gínk'óe ívíyêngihéeʔamídí? Hedân yoe. Háadí? Gá Yôesi Tádádí díchaamáadân t'aywóʔdi wíʔây_máapí waagi hääwí híwóʔdi ívíʔandi namuudá yoe, hewãbo Jesus-víʔpiyeʔ ívíwãnpíwhâyundedân.

28 Hedânho gínhanginná Yôesi Tádádí t'owa ovâychaamáa t'aywóʔdi wídây_máapí waagi inbí whâyü dínmuudiboʔ, i tsontuü dâÿʔaʔginnamídí dívíkhãädedidaʔbá yoe.

29 Hed_i ti giʔaaní Yôesi-á in Hudíyovíʔdaʔ namuuʔin, in Hudíyo dimuupíʔinbíʔ-á yoe? Hedân yoe. Yôesi-á in Hudíyo dimuupíʔinbíʔ wáʔ namuu,

30 gá wíʔdaʔ wí Yôesi naʔândân, hed_i idáho ovâychaamáa in Hudíyo dimuuʔin Jesus-víʔpiyeʔ dívíwhâyundeʔin t'aywóʔdi wídây_máapí waagibá, hedá in Hudíyo dimuupíʔin wáʔ hanbá.

31 Hedânho naʔinbí whâyü gínmuudibo ti náʔi tsontuü-á äÿyoegeʔoʔ? Hedân yoe. Náa-á shánkí gínkoedi äÿʔaʔginnamídí háa natûʔ waa.

4

Abraham-bí whäyu háawin ûnmuu'in

¹ Nää wâyhí'khây máa Abraham-bí'gedi háa ûnpóe'in, i-á na'in Hudíyo gimuu'inbí páadé'i thehtáy pahpâa gínmuu.

² Yôesi natúdáho idá Abraham-dá óechaamáa'in t'aywó'di imáapí waagi híwó' i'odibo', hedânho Abraham ûnkoedí-íwân iví híwó'di tsiyekan ni'gedi iyêngihée'amídí. Hewänbo Yôesi wínatúhpi Abraham-dá ûnkoedi iyêngihée'amí'in.

³ Yôesiví ta'nin diwe kinnân nata'muupí'an: Abraham Yôesiví'piye' iwhäyudânkun Yôesidi óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi.

⁴ Kin waagi namuupí'an: To'wí it'ôe'andi-á óewá'ánde', hedi iví wá'âa ûnt'anmuu häyú it'ôe'an waagidi, wí'óewänpidamähpi.

⁵ Hewänbo to'wí wänbo híwó'di hääwí i'andi nawänpimuudibo há'to ûnkoedí-í natúnidí t'aywó'di wí'imáapí waagi'ba namuu. Yôesida'mân ûnk'óe wí to'wí óechaamá've-ídi t'aywó'di wí'imáapí waagi, ná'i to'wí t'aywó'to'i namuu wänbo', hedi kin óechaamáa iví whäyu ûnmuudibo', híwó' i'amídí iwänpikhäädeditá yoe.

⁶ Hedânkun David hân'oe natú in to'wên Yôesidi ovâychaamáa'in t'aywó'di wíðây máapi waagi dihíhchaa-í, hewänbo híwó' díví'amídí dívíkhääde'in namuudá yoe.

⁷ Kinnân ita'nan:

In to'wên inbí yä'dâapí tsiyekan
ovây'owóyé'indádí
in to'wên inbí t'aywó'di ovâyya'a'annindádí
dihíhchaa.

⁸ I to'wí Yôesidi wíyá wí'óetu'opí t'aywó'kandi gin nahíhchaa.

⁹ Hedí to'gí'-an ná'i híhchan namúni? Ti in Hudíyogí'da'? Yoe, in Hudíyo dimuupí'ingí' wá' namuupí'an. Gínhanginnáhpí'an Yôesi natú'in idi Abraham óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyü ûnmuudi.

¹⁰ Hewänbo ti Abraham in Hudíyo-ví k'ewe' taadi ho nataamuu ihaydân kin Yôesi iví'gedi natú? Yoe, wa'di óetaa'anpídíbo-ân.

¹¹ Tí'úugédân Yôesi natú Abraham in taa ikéyí'in nathaypúwídí Yôesidi ho óechaamáa'in t'aywó'di wí'imáapí waagi. Hewänbo kin Yôesi ho i'an Abraham-bí whäyü ûnmuudibo wa' in taa imáapídíbo'. Hedânkun Abraham-dá t'ähki in to'wên ta'gendi Yôesiví'piye' dívíwhäyunde'inbí tádá waagi'ba dínmúni, tobá ná'in Hudíyoví k'ewe' taa dâymáapí wänbo', hedí in wá' Yôesidi ovâychaamáa t'aywó'di wídâymáapí waagi.

¹² Hedá in to'wên kin ditaamuu'indá wá' Abraham-dá inbí tádá waagi'ba dínmuu, hewänbo in t'ähkiví'-á yoe. Abraham-bí ây waagi'in ta'gendi dimúnídí, indá dántáy iví ahtaa eeye díví'ahtuyé-ídí, i waagibá whäyü dâymá've-ídí, in taada'ba yoe, gá ná'i whäyü-áho Abraham imáadân wa' in taa iké'pídíbo'.

¹³ Yôesidi iví tuu Abraham óemägi idi Abraham-dádí iví ây iwedi'indádí ovâymaa'ni'in hääwi t'ähki náä oepáa k'aydiwi', hewänbo kin natú gá Abraham óechaamáadân t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyü ûnmuudi, i tsontuu i'a'ginnamídí ikhäädededá yoe.

14 Yôesidi i hääwí ipäkhâymaa'i' in to'wên i tsontuü dâÿ'a'ginnamídi dívísó'dinde'in ovâyääñídáho', in whäÿu iví'piye' wínatâÿnípí, hedí i tuü Yôesi imägi'i-á hääbo wí'ûnmúnípí.

15 Hewänbo wí to'wí i tsontuü i'a'ginhánúdá Yôesidi óetuchänunde'. Tsontuü wänbo nayipídá há'to nakoedi-í wí to'wí i'a'ginhánú-ídi, hewänbo nayi-ákun ná'i tsontuü.

16 Hedänkun hääwí híwó'di iví'anpídíbo Yôesi iví tuü imägi t'ähki in Abraham-bí äÿ iwedi'in dimuu'in dínkoedi iví séegísehkanä dâÿkéÿí'in inbí whäÿu dínmuudi. Hedí kin Yôesidi ovây'âamí in to'wên i tsontuü dâÿmaa'inda'ba' yoe, hewänbo t'ähki in to'wên dívíwhäÿunde'in Abraham iwhäÿu waagibá. Abraham-dá tádá waagi'ba' gínmuu t'ähki na'in ta'gendi Yôesiví'piye' ivíwhäÿunde'ingí'.

17 Yôesiví ta'nin diwe ûnkw'ó háa Yôesi natú waagi:

Abraham, wí tádá waagi wísóge báyéki t'owagi' wéngé dithaa wänbo'.

Abraham-dá Yôesivípiye' iwhäÿunde', hedího Yôesidi i-á ho óeçaa hä'in t'owaví tádá dínmuu waagi. Yôesi-á ûnkoedi chu'in wänbo ovâywówápa-ídi, hedá tobáháa hääwí wa' wínapóepí wänbo', napúwí gin Yôesi natúdáho', napúwí-ákun.

Háa Abraham Yôesiví'piye' iwhäÿu waa na'in wá' gínkhây'ä' ivíwhäÿú-í'in

18 Hedího tobá whäÿupíwó' waa namuu wänbo' Abraham-dá iwhäÿu báyéki t'owa wéngé t'ähki dithaa'inbí tádá dínpuwagít'óe'in, gá Yôesidi

óetuʹandân báyéki tíʹúugé kǎʹǎǎʹin ûnkwǒʹgítʹóeʹin, hedi han ûnpóe.

¹⁹ Iví túuʹú iʹgedi iʹánshaamáadi, háʹto iʹâykwʹóeni waa nachaa, maʹdi tǎgintǎ (100) paayoʹi ho namuudi, hedá iví kwiyo Sarah-á wǎhphade kwiyo náa ûnmuudihoʹ, háʹto nasáhpúwí iʹgedi wáʹ iʹánshaaʹan. Hewánbo tobá kin namuu wánbo iví whäyü waʹdi ûnkay.

²⁰ Yôesiví tuu óemǎgiʹin ônwhäyü, hedi iví whäyü ûnháánivíʹwedi shánki ûnkaypóe, hediho Yôesi-áho kwʹáayéboʹ óemáa.

²¹ Iví píʹná khóʹyéhoʹ ûnhanginná Yôesi ûnkoediʹin háäwí tʹǎhki natúʹiʹ iʹamídí.

²² Hedânkun Yôesi natú idi Abraham óechaamáa tʹaywóʹdi wíʹimáapí waagi iví whäyü ûnmuudi.

²³ Hewánbo náʹi híʹ Abraham-bíʹgedi Yôesi natúʹiʹ Abraham-gíʹdaʹ wínataʹmuupí,

²⁴ hewánbo naʹingíʹân wáʹ nataʹmuu, gá Yôesi-á natúdan naʹin wáʹ díchaa tʹaywóʹdi wíʹâymáapí waagi ivíʹpiyeʹ ívíwhäyundedi, idá Jesus naʹinbí tsondi shánki hayʹi gínmuuʹiʹ óewáywówápa.

²⁵ Yôesi Tádádí Jesus óemǎgi naʹinbí tʹaywóʹdi gínmuudi nachúu-ídí, hedá óewáywówápa nakeepúwídí díchaaamáaʹin tʹaywóʹdi wíʹâymáapí waagi.

Jesus-víʹpiyeʹ ívíwhäyundedáho Yôesi Tádádí díchaaamáa tʹaywóʹdi wíʹâymáapí waagi.

5

¹ Hediho náa Naʹinbí Sedó Jesus Christ-di naʹindádí Yôesi Tádá-ádí díwón, gá Yôesi Tádádá díchaaamáadân tʹaywóʹdi wíʹâymáapí waagi naʹinbí whäyü gínmuudi.

2 Hedi na'inbí whäyu gínmuudibá Jesus-di Yôesi Tádáví'piye' díkán, iví séegísehkanä âytáa-ídí, hedi häädi wänbo t'ähkí nã'i séegísehkanä-á âymá've-í. Hedi hânho ívíhíhchando', gá gínhanginnândân wáy wí thaa-á Yôesiví sa'wó'di kohthay iwe i-áđi gikwó'gít'óe'in.

3 Hewänbo hähaydi'da'ba wíghíhchanpí. Gíhíhchan wá' âyt'ôephadende wänbo', gá tobáháa gínpóe wänbo nã'i t'ôephade namuu'ídi giháhpó'dân ívíyää'amídí.

4 Hedá ívíyää'andá shánkí gikweesenpa', hedi gikweesenpaa iwedáho shánkí gínhanginná ho napúwí'in haa Yôesi natú waa dípägít'óe'in.

5 Hedi kin ívíwhäyundedá há'to gichanpúwí híwó'pí'piye' ívíwhäyunde'in, gá i Yä'dâa'i P'oewaa'hâa Yôesidi dímägi'i na'inbí pí'nã khó'yé âymaadân, hedi idá dínthayyo Yôesi Tádáđi hânho na'in díséegi'in.

6 Wa'di wí'bo ívípikhäge'namídí yä'dâa'in gimúnídí gínkoedipídíbo', híwó' naná' dihaydân Christ nachuu na'in gimuuđi, in Yôesi ây'a'gínpi'in gimuu wänbo'.

7 Nabâapu'wan óeshaa-ídí wí to'wí nahíye-í'i wíyá to'wígí' nachúu-ídí, tobáháa i wíyá to'wí i tsontuu i'a'gindo wänbo'. Ma'dân wí to'wí nahíye-í wíyá to'wí iví wówátsi ta'ge ihondi namuu'ígí' nachúu-ídí.

8 Hewänbo wa'di na'inbí wówátsi thaa t'aywó'diwe gikw'ó' dihaydibo Christ na'ingí' nachuu. Kindidân Yôesi Tádáđi dínkeeyan na'in hânho díséegi'in.

9 Hedânkun ta'gendi gínhanginná Jesus-di

dîn'aywoeni'in Yôesi Tádádí wídítuchänú-ípídí, gá na'ingî'ho nachuudi iví ûnp'oe ich'áadân, hedânho Yôesi Tádádí díchaamá've-ídí t'aywó'di wí'ây máapí waagi.

10 Yôesi Tádáví hânmin gimú'dewän, hewänbo nää-á i-ádí ívíwón iví ay na'ingî' nachuudi. Hediho nää Yôesi Tádá-ádí ívíwóndí gínhanginná ta'gendi dîn'aywoeni'in gá iví ay wíyá ûnwówápóedân.

11 Hewänbo hähayda'ba wínamuupí, nää-á gihíhchan wá' gá Jesus Christ, i shánkí natsonyi'i namuu'i hedá i Yôesi Tádá-ádí díwóndi-á, idiho dínkeeyan háawi Yôesi Tádá namuu'in.

Háa Adam i'annin namuudi in chuwa na'in dínkán, hewänbo háa Christ i'annin namuudá wówátsi âymáa

12 Wí wí' to'wí Adam gin nakháwä'i' it'aywó'nán, hedi i-á it'aywó'nandi t'ähkí t'owa t'aywó'di giyämu. Adam-dá it'aywó'nandi nachuu, hedi na'in wá' ívít'aywó'nandibo t'ähkídíbo git'aháani.

13 Wí tsontuü wänbo nayipídáho Yôesi há'to natúní t'owa wídâytsontuü'a'ginmáapí'in hediho wínatúní pí dívít'aywó'nannin. Hewänbo nää oepáa k'aydi in t'owa-á dívít'aywó'doho wa'di Moses i tsontuü ita'nanpídíbo'.

14 Nää'in gínhanginná gá Adam-bí thaa iwedi Moses-ví thaa iwehay chuwa-á t'ähkí t'owa dínpówádân, tobá inbí t'aywó'di dínmuu'i Adam-bí t'aywó'di waagi wídínmuupí wänbo'.

15 Háa Adam ûnpóe'indi díhá'o Jesus-ví'gedi, i-á Adam-bí wówátsi thaa ihaydi wa' nää oepáa k'aydi wínapówápí. Hewänbo háa Adam i'annindá hedá

háa Jesus i'annindá handa' wíðänmuupí. Hääwí Yôesidi khâagipí dímä'i-á Adam-bí t'aywó'di shánki nakay. Wí' wí sen Adam namuu'i Yôesivi p'óegedí ihânge'andibo t'ähki t'owa dit'ahán. Hewänbo Yôesivi séegísehkanä-á hedá hääwí dímä'i-á shánki gáhäyú'i ünmuu Adam-bí t'aywó'di ünmuu'ivi'wedi, hedí t'ähki t'owa dínkoedi ná'i Yôesi imä'i dâyhónidí, wí' wí sen Jesus Christ namuu'ivi séegísehkanä ünmuudi.

16 Hedí háa napóe'in i Yôesi Tádádí dímä' iwedi hedá háa napóe'in Adam-bí t'aywó'di iwedá handa' wíðänmuupí. Ná'in wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudá Yôesi Tádá natú tuchänu-á na'ä-í, hewänbo tobá báyéki wây-á t'owa báyéki t'aywó' díví'o wänbo', Yôesidi wí híwó'di hääwí wá'âapídíbo na'in dímä' waagibá idi dícháamáa t'aywó'di wí'âyamápi waagi.

17 Hedänkun wí wí' sen it'aywó'nandibo chuwadi na'in t'ähki díhógi. Hewänbo háa ná'i wiyá wí sen Jesus Christ namuu'i' i'annindá shánki hay'in namuu. Idá hânho báyéki séegísehkanä-á dímä', hedí kinnân dítumáa: Tobá gínt'anmuupí wänbo', i-á natú' idi dícháamáa t'aywó'di wí'âyamápi waagi, hedí wówátsi nahándepí'in âymá've-í, hedá iwe tsonnin waagi'inbá githáa-í.

18 Hedího ha'wâagi napóe. Wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudiho tuchänu napówá t'ähki t'owagí', hedá han waagibá wí wí' ta'gedá' hääwí Jesus i'annin namuudi nakoedi t'ähki t'owa ovâytu'amídí t'aywó'di dâymáapi'in waagi'in dimuu, hedá wówátsi nahándepí'indá ovâymäáni.

19 Wí wíʔ toʔwí Adam namuuʔi háa Yôesi Tádádí óetuʔan waa wíʔiʔaʔginpídího t'ähkí t'owa dit'aywóʔtoʔinpaá. Hanbá i wíyá wíʔ toʔwí Jesus namuuʔiʔ iʔaʔginnandibo t'ähkí t'owa dínkoed dipúwíʔin in Yôesidi ovâyçhaámáaʔin t'aywóʔdi wídâymáapí waagi.

20 Yôesi iví tsontuü imägi t'owa ovâythayyamídí häyü hânho dívít'aywóʔnannin. Hewänbo i t'aywóʔdi gínkeepóe ihaydá Yôesivi séegísehkanä-á shánkí wänbo-á ünkeepóe.

21 Hedího i t'aywóʔdi kayʔi namuudibo t'owa ovâyʔandânho chuwahe dínk'óe, hewänbo Yôesi Tádáví séegísehkanä-á t'aywóʔdiví shánkí ûnkay, hedího naʔin díçhaámáa t'aywóʔdi wíʔâyímáapí waagi hedânho wówátsi nahándepeʔin âykéyídí, háa Jesus Christ naʔinbí tsondi hayʔi gínmuuʔi naʔingíʔ iʔannin namuudi.

6

Háa Christ iʔannin namuudího taʔgendi giwówáyêení

1 Báyéki t'aywóʔdi dînʔowóyéndedího Yôesivi séegísehkanä shánkí ünkeepoʔ. Hedího hân gínkhâyʔäʔ ivíʔamíʔin? Ti in taʔgen gínk'óe ivít'aywóʔkanhúuwídí wíyá shánkí iví séegísehkanä ünkeepúwídíboʔ?

2 Hedân yoe. T'owa chuʔin dimuuʔindá wídívít'aywóʔdopí, hedího t'owa chuʔin waagiʔinbá gínkhâyʔäʔ gimúníʔin hedânho t'aywóʔdi eeye wíʔívíhúuwípídí.

3 Naʔin díp'óʔp'oeʔan âykeeyamídí Christ Jesus-ádí wíʔdaʔ gimuuʔin. Ti wíʔúnhanginnáhpíʔan

díp'ó'p'oe'an dihaydi i-ádi gichuu waagibá âykeeyan.

4 Hedânkun díp'ó'p'oe'an dihaydi, i-ádi gichuudáhá' díkhă'kw'ódi waagibá napoé, hedânho Yôesi Tádávi pínán kaydi Christ nawáywówápóe waagibá, na'indá wá' wówátsi ts'aamin âymá've-í.

5 I-ádi gichuu waagibá gipóe, hediho kindidi i-ádi wí'da' waagibá gipóe. Hedânkun i nawáywówápóe waagibá na'in wá' díwáywówápa-í.

6 Gínhanginná nă'in: T'aywó'to'in t'owa gimuuwän, hewänbo Jesus-ádi phé'wan deedi gichuu waagibá gínpoé hedânho háa gimú'de waagi'in wiyá wígmúnípidí, hedá iwedá i t'aywó'di iwedi díma'p'ádi-í,

7 gá to'wên dichuu'indá t'aywó' diwedi díma'pândân.

8 Nă'in ívíwhäyunde?: Christ-ádi gichuudá i-ádíba giwówayêeni,

9 hedi gínhanginná Christ nawáywówápóedi hânhay wänbo wiyá wínachúu-ípi. Chuwadi há'to wiyá óet'aaní.

10 Christ nachuudiho t'aywó'didi há'to wiyá óekéyi, hedi nää wiyá nawáywówápóedá hânhay wänbo t'ähki nawówayêeni i Tádá óehíhchanmäänídi.

11 Hedi un wá' chu'in ímuu waagi kin únkhây'ă' í'âani'in hedânho wí'úvít'aywó'kanhúuwípidí. Nää-á Jesus Christ-ádi ímuudi unbí wówátsi bîn'amí Yôesi Tádá bínhíhchannamídi.

12 Hedânkun wí'úvímäänípi i t'aywó'didi wovây't'aanídi, hedi unbí túu'ú iwe háa íwänpichaa

waagi wí'úvíkanhûuwípi, ná'i túu'ú-á wáy wí thaa únkhangít'óe.

13 Wáy wí wänbo' unbí túu'údí t'aywó'kan wänbo yä'dâapíkan wänbo wíwínkanmäänípi. Shánkídí kinnân úví'amí: Unbí wówátsi-á Yôesi Tádá bînmääni gá idân chuwa iwedi wovâywhahógidi wówátsi ts'aamin wovâyماغidân, hedá unbí túu'ú t'âhkídá híwó'dida' Yôesi Tádágí' bîn'amí.

14 Nää iwedi t'aywó'didi wíyá wíwovây't'ankhây máapí gá wí'úvíwänpisó'dindepídân híwó'nin ípúwídí i tsontuu bîn'a'gindodibo', hewänbo Yôesiví séegísehkanädân wovâykhäge'do híwó' úvíkanhûuwídí.

Gínkhây'ä' híwó'di ívíkanhûuwí'in

15 Hedího kin napo'di hânnan nää íví'amí? Ti gínk'óe i tsontuu ây'a'ginhánú-ídí hedí kin ívít'aywó'nâamí? Hedân yoe.

16 Únpihanginnáhpí'an wí to'wíví'piye' úvímăgidá igî'da' úvít'ôe'amídí hedá ida' bîn'a'ginnamídá, hedân ná'i to'wíví pant'ôe'in waagi'inbá ímuu. Hedího hanbá úvíwänpit'aywó'kanhondá kindidi t'aywó'diví panho ímuu, hedá íchúu-í. Hewänbo Yôesiví'piye' úvímăgidá bîn'a'ginnamídí, íví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedí idá wovâyçhamáa t'aywó'di wíwínmáapí waagi.

17 Naadi Yôesi dókú'daa'o', gá tobá úvít'aywó'dodi ná'i t'aywó'diví pant'ôe'in waagi'in ímú'de wänbo', nää-á pín ta'ge haydi in ta'gen háhkan wovâymagi'in bîn'a'gindodân.

18 Nää-áho t'aywó'di iwedi íma'p'ä, hedí unbí wówátsi thaa úvímăgi híwó'dida' úví'â'amídí.

19 Yä'dâakan ni'gedá t'ôedi íka'póya?, hedânho ná'in pant'ôe'inbí'gedi naadi wâyhí'máa wâythayyamídi shánkí íka'pówá-ídi. Wáymûu-áho úvít'aywó'dodi wên pant'ôe'in waagi'inbá ímuuwän, hediho unbí túu'ú t'ähkídi úvít'aywó'dowän, hedá häädi wänbo t'ähkí híwó'pí? úví'owän. Hewänbo nää-á Yôesiví'piye? úvípimääni iví pant'ôe'in waagi'in ímúnídi, unbí wówátsi ta'ge bînhûuwídi, hedânho yä'dâa'inda? ímúnídi háa Yôesi nada? waagi.

20 T'aywó'diví pant'ôe'in ímuu ihaydi wí'ída'píwän unbí wówátsi ta'ge bînhûuwídi.

21 Í t'aywó'di hääwí úví'andídi nää wovâywôeda'mä?, hedi hândidan ná'i t'aywó'didi wovâykhäge?nan? Wéngédí wänbo yoe. Í t'aywó'di úví'o'i namuudi chuwa iwe ípowagít'ôewän.

22 Hewänbo t'aywó'di iwedi íma'p'ändi nää-á Yôesiví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedi idi wovâykhäge?do? yä'dâa'in ípúwídi. Hedi Yôesiví'piye? úvímägidího wówátsi nahándepí'in bînkéyí.

23 T'aywó'digí? ívít'ôe?andá chuwa-ân na'inbí wá'âa-á gínmúní. Hewänbo Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i-ví'in gimuudá, in wówátsi nahándepí'in Yôesi Tádádí dímä?.

7

Paul khóhtsaq í'gedi ita'do? hedânho wíyá hääwí giháhpúwídi

1 Tí'úuwín páadé'in, tsonttu í'gedi únhanginná'nin ímuu, hediho wâyhí'khâymaa kinnân: Únhanginnáhpí'an únkây'ä? ná'i tsonttu

bîn'a'ginnamí'in hăyú wówátsi úntă'ăn diwe pu'wahayda'.

² Gá kinnân: Wí kwee nakhóhtsa'a'ăndi-á ûnkhây'ă' iví sedó-ádída' natháa-í'in hăyú wówátsi thaa iví sedó úntă'ăn diwehay. Hewänbo iví sedó ûnchuu ihaydáho iví sedó-ádí wíyá wínowhi'ănpí. Hannânho natŭ' in khóhtsa'a tsontu.

³ Hedí wíyá pi'wí sendádí ithayedá wa'di iví sedó ûnwówayidibo', iví sedóví'piye' it'aywó'do'. Hewänbo iví sedó ûnchuudáho in khóhtsa'a tsontu iwedí nawhima'p'ă, hedího wíyá pi'wí sendádí ikhó'yă'dáho t'aywó'to'i wínamúnípi.

⁴ Un wá' kin waagibá únpo', naví tí'úuwin páadé'in. Christ-ví túu'ú ûnchuu ihaydá un wá' íchuu waagibá únpoé hedí kindidi nă'i tsontu Moses ită'nan diwedí wovâywiye. * Hedího năă-á únkoedi wíyá to'wíví' ímúní'in, i to'wí nawáywówápóe'i-ân i namuu. Hedího năă-á iví' gimuudi gínkoedi híwó'di hăăwí Yôesi Tádágí' iví'ăamí'in.

⁵ Háa giwănpida' waagi ívít'aywó'dodi na'inbí wówátsi âyhonwânho', hedí ihaydá wíyá shánkí ívít'aywó'namí'in gida'po' nă'i tsontu git'o'di, hedí chuwa iwe gipóya'wăn nă'i t'aywó'didi na'inbí túu'ú dîntsonmáadibo'.

⁶ Hewänbo năă-á i tsontu iwedí gima'p'ă. Năă-á Christ-ádí gichuu waagibá gínpo'di i tsontuudi wídîntsonmáapi. Năă-á wíyá ts'aabi gihăhpóe

* **7:4** Nă'i hí' wínatu'da'pí wígínkhây'ăhpí i tsontu ây'a'ginnamí'in, hewänbo natu'da'-á, wígíntáypí i ây'a'ginnamí'in hedânho Yôesidi díchăamá've-ídí t'aywó'di wí'ăymáapi waagi, gá Jesus-ví'piye' ívíwăyundeda' han díchăamáadân.

Yôesi ây'a'ginmäänídí i Yä'dâa'i P'oewaahâadi díhá'o waagi, háa íví'owän waagá yoe i tsontu nata'muu'i' ây'a'ginnamídí ívísó'dinde ihaydi.

Wáyyédi shánkí i tsontu gínhanginnâdi shánká ívít'aywó'do'

⁷ Hedi ti gitúní ná'i tsontu-á t'aywó'di namuu gin? Hedân yoe. I tsontuudida'mânho dínkeeyan hääwí ta'gendi t'aywó'di namuu'in. Gá kinnân: I tsontu-á natú',

Hääwí wiyá to'wí ûnk'w'ó'di' wí'ída'ípi.

Han natúnípidá há'to naa dínhanginnáníwän wiyá to'wíwí hääwí odada'di dáyt'aywó'do'in.

⁸ Hewänbo hä'in tsontu i'gedi oháhpóe ihaydá shánkí dáyt'aywó'nami'indá oda'póe, hediho wiyá i hääwí naví' namuupí' shánkí owänpida'. Hewänbo i tsontu nak'óepidá há'to ta'gendi dínhanginnáníwän dáyt'aywó'nannin.

⁹⁻¹⁰ Naa o'ân owówámuu'in wa' Yôesiví tsontu oka'pówápi ihaydibo'. Hewänbo ná'in tsontu natú'in wídkhây'áhpí wiyá to'wíwí hääwí oda'í'in ta'gendi oka'pówá ihaydá, shánká dáyt'aywó'nami'indá oda', hedi ochuu waagibá dínhanginpóe. Hediho tobá na'in wówátsi âykéyídi Yôesidi íví tsontu dímägi wänbo', naa-á in chuwaḍá' dínkán.

¹¹ I tsontu i'gedi oháhpóe ihaydá, i t'aywó'didá in ta'gen ná'i tsontu i'gedi namuu'in dínkaayan, hedi ná'i t'aywó'didibá díhay waagibá dínpóe.

¹² I tsontu Moses ita'nandi-á Yôesivíwedi na'ää, hedi t'ähkí i hí' iwe nata'muu'i yä'dâa'i-á ta'gendi-á híwó'di-á namuu.

13 Ti ná'i híwó' di tsontuudi wí'bo in chuwa dínkán? Hedân yoe. Naví t'aywó' didân in chuwa dínkán. Hewänbo tobá ná'i tsontu-á híwó' di namuu wänbo?, naa dáy't'aywó' nandânho i tsontu natú chuwa iwe díkáani'in. Hedího dínhanginpóe ta'gendi háawi i t'aywó' di namuu'in. I tsontuudân dínthayyan t'aywó' di-á hânho yä'dâapí? namuu'in.

Hääwídi na'inbí pí'nä khó'yé dínhanbo waagibá gínpo?

14 Gínhanginná Yôesiví P'oewahâadi ná'i tsontuú dímgí'in. Hewänbo naa-á wí to'wí háa okanda? waagi dáywänpi'o'i omuu, gá t'aywó' diví pant'ôe'i waagibá omuudân.

15 Naa wí dínhanginnáhpí háadí kin waagi dáy'o'in. Tobá híwó' okanda? wänbo?, híwó' wídáy'opí, hewänbo i híwó'pí? dót'ay'i-á ihayda? dáy'o'.

16 Hedí híwó'pí? ta'gendi wó'kanda? pí wänbo dáy'odá, iwedi nakepo? naa ochanpo'in i tsontu-á híwó' di-ânkun namuu'in.

17 Hedího náä-á naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o'i?, hewänbo i t'aywó' di naví pí'nä dínkw'ôndidân kin waagi díkando?.

18 T'owa-ân omuudi hääbo híwó' di naví pí'nä khó'yé wídínkw'óhpí. Ná'i-á dínhanginná gá tobá híwó' okanda? wänbo wídínkoedipidân.

19 Wíyá otúní: I híwó' di okanda'i-á wídáy'opí, hewänbo i híwó'pí?-áho dáy'o', oda'pí wänbo?.

20 Hedí i okanda'pí?-á dáy'andáho?, naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o'i?, hewänbo i t'aywó' di naví pí'nä dínkw'ôndidân kin waagi díkando?.

21 Hedânkun kin waagi hãädi wänbo t'ähki dînpó? naa: Híwó? okanda? wänbo?, shánki wídnbâapu?wanpí dáy'taywó?namídí.

22 Naví pí'nã khó'yé-á ochanpo? Yôesiví tsontu-á híwó?dida? namuu'in.

23 Hewänbo dînhanginná hãädi wänbo t'ähki naví túu'ú t'ähki iwe wíyá pí'wí hãäwí nayi?, i-á naví híwó?di ánskaa-ádí ihänbo waagibá, hedi naví túu'ú iwedi owänpit'aywó?dikanda?di wí pant'ôe?i waagi opo?.

24-25 Hedi kindidiho naví pí'nã khó'yé-á ta?gendi Yôesigí?da? ot'ôeda?. Hewänbo naa t'owada? omuudi dáy'taywó?do?. Áhki'yowän, to?dan díkhä?namí naa, hedânho nã'i túu'údí chuwa iwe wídkáanípídí? Naadi Yôesi Tádá dókú?daa?o? gá Jesus Christ i shánki natsonyi?i namuu'idáho díkhä?dodân.

8

I Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in díkhä'ge'máa na'inbí wówátsi yä'dâa'i âyhúuwídí

1 Hediho nã-á in to?wên Christ Jesus-ádí dimuu'indá Yôesi Tádádí wí'ovâyutchanú-ípí,

2 gá Christ Jesus-ádí wí'da? waagibá gimuudi i Yä'dâa'i P'oewaahâa i wówátsi napäyi'i? ûnkoedidân díma?p'ãdi-ídí t'aywó?diwedi hedá chuwa iwedá.

3 Na'indá t'owada? gimuudi wígakypí, hediho Yôesiví tsontu ihay wí'ây'a?gindopí hedânho t'aywó?diwedi dîn'aywoenídí. Hewänbo Yôesi Tádá-ânho ûnkoedi dîn'aywoenídí. Kin i'amídí iví ay dînsan wí t'owa napáa-ídí, na'in kappí'in

t'aywó'to'in t'owa waagibá napóe, hedi tobá t'aywó'di wí'i'anpí wänbo na'inbí t'aywó'di gínmuudi nachuu. Handidiho ná'i t'aywó'di-á óet'an, hedânho t'aywó'didi na'in wiyá wídít'aanípídí.

⁴Hedi kin i'an hedânho Yôesiví tsontuu natú waa na'inbí wówátsi ta'ge âyhûuwí. Hedi nää-á háa giwänpida' waagida' wí'ívíkanhonpí, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa natú íví'amí waagân.

⁵In to'wên háa diwänpida' waagi díví'o'indá häädi wänbo t'ähkí díví'ánshaa'o hääwí dikanda' i'gedida', hewänbo in to'wên háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa nada' waagi díví'o'indá häädi wänbo t'ähkí díví'ánshaa'o i hääwí i Yä'dâa'i P'oewaahâa nada'póe'i'.

⁶Hedi háa giwänpida' waagi íví'amí'in ni'gedida' íví'ánshaamáadá chuwa iwe gipówá-í, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oewaahâadi dítu'an waagi i'gedi íví'ánshaamáadá ta'gennin wówátsi-á híhchan ánshaa-á gín'ää-í.

⁷Hedânkun wí to'wí háa nawänpida' waagi i'amí'inda' i'ánshaa'odi Yôesiví hãnbí' waagi'ba namuu, gá Yôesiví tsontuu wí'i'a'gindopídân, hedi wí'ûnkoedipí ôn'a'ginnamídí.

⁸Hedi kí'min t'owadá há'to Yôesi óehíhchannamí.

⁹Hewänbo Yôesiví P'oewaahâa ta'gendi unbí pí'ná khó'yé únthaadá háa i natú' waagi úvíkanhûuwí, háa íwänpida' waagida'ba yoe. Wí to'wí íví pí'ná khó'yé i Yä'dâa'i P'oewaahâa Christ-di ônsandi' imáapídá Christ-ví' wínamuupí.

¹⁰Hewänbo tobá unbí t'aywó'di únmuudi unbí túu'ú únchúwí wänbo', Christ unbí pí'ná

khó'yébo bînmáadá i Yä'dâa'i P'oewahâadi wówátsi nahánde pí'in wovây má', gá Yôesi Tádádi wovây cháamáadân t'aywó'di wíwînmáapí waagibá.

11 Yôesi Tádádi Jesus óewáywówápaá, hedi iví Yä'dâa'i P'oewahâa unbí pí'ná khó'yé únthaadá, i Tádádí bá undá wíyá wovâywówápaá-í, Christ Jesus óewáywówápaá waagibá. Tobá unbí túu'ú únchuu wänbo', Yôesiví P'oewahâa unbí pí'ná khó'yé únthaadi Yôesidi wówátsi wovây máäní.

12 Hediho tí'úuwîn páadé'in, náá-á háäwí giphaa-muu waagibá háäwí híwó'di gínkhây'ä' iví'amí'in, háa giwänpida' waagida' bá yoe.

13 Háa íwänpida' waagida' unbí wówátsi bînhondá íchuu-í. Hewänbo i Yä'dâa'i P'oewahâa úvímägidáho wovâykhäge'namídí i t'aywó'di unbí túu'údí úví'o'i bînyâ'amídí, kindidânho in ta'gennin wówátsi bînkéyí.

14 T'ähkí in to'wên Yôesiví P'oewahâadi ovâypahonnindá Yôesiví ây dimuu.

15 Yôesiví P'oewahâa bînkê' ihaydá pant'ôe'in dikhuwôeda'in waagi'in wí'ímuupí, páadédí ícháa waagibá. Hewänbo i Yä'dâa'i P'oewahâadi wovây séegíhógi Yôesi Tádáví ây ímúnídí, hedânho Yôesiví'piye' úvíyúusu'o' ihaydá wí'inbo bînkháy'ä'ní "Naví Tádá" gin.

16 I Yä'dâa'i P'oewahâadânho na'inbí pí'ná khó'yé díhangin'ândo' Yôesi Tádáví ây gimuu gin.

17 Hedi iví âyho gimuuđi i háäwí iví âygí' iwiyekw'óđi'i' âyhóní. Christ-ádi wé'ge ná'i háäwí âyhóní. Christ-ví'in gimuuđibo âyt'ôephadende' i it'ôephade waagibá, hediho i-ádí bá Yôesi Tádádi he'ennin dípaá-í.

Tobá nää t'ôephade iwe gikw'ôn wänbo', wáy wí thaa-á hää t'ähki híwó' gínpuwí

18 Nää'i sa'wó'di hääwí Yôesidi dínkhâymaa i'gedi dáy'ánshaamáadi, naa ochanpo' nää oepáa k'aydiwi t'ôephade-á hääbo wínamuupí waagibá.

19 Hää t'ähki nakhí'yendi-á nawó'onpo'di natsíkha Yôesi Tádá ikeekw'ôenídí na'in ta'gendi ivi áy gimuu'in.

20-21 Yôesi Táa i'ánshaamági hääwí t'ähki nakhí'yendi' nachä'muupí waagibá napúwí'in. Nää'i hääwí wí'bo kin waagi wínapuwagít'óepí, hebo Yôesi-ân natú kin napúwí'in. Hewänbo wá' natú nää'i hääwí nakhí'yendibá wíyá híwó'di napúwí hedânho wínakhanmú-ípídí. Kindidi owáy Yôesi Tádávi áy chuwa iwedi dima'p'ändi hää t'ähki sa'wó' ingí' dínpóedí, nää'i hääwí nakhí'yendi-á wá' hanbá napúwí.

22 Nää'i gínhanginná, wí kwee na'eyehaydi únhaytú' waagibá, nää'i hääwí t'ähki nakhí'yendi-á wá' han waagibá napo', wa'di wíyá ts'aabi wínakhí'yenpídí.

23 Hedi kin waagi wí'ûnpo'pí nää'i hääwí nakhí'yendida'. Na'in wänbo gínhaytú' waagibá gínpo', giwó'onpo'di gitsíkhakw'ondi Yôesi Tádá ikeeyamídí na'in ivi áy gipúwídí díseégíhógi'in, hedá na'inbí túu'ú ts'aabi dínpáa-ídí wá' gitsíkhakw'ó. Hedi dínkeeyamídí han dínkhâymaa'in, idi i Yä'dâa'i P'oewahhâa na'in dímági.

24 Yôesidi dín'aywon dihaydi waabo nää'i napúwídí ívitsíkhahon. Wí to'wí wí hääwí itsíkha'máa'i ho ikê'dáho', hedáho wa'di

wínatsíkhapí. Háadan wí to'wí wiyá itsíkha'amí wí hääwí ho ikê'di?

²⁵ Hewänbo hääwí âykê'pî' wa'di âytsíkha'máadáho', nakhây'ä' gibo'atä-í'in tobá wó'ondi âytsíkha'máa wänbo'.

I Yä'dâa'i P'oewaahâadi díkhäge'máa

²⁶ Hedá wá' kay gíntáydí i Yä'dâa'i P'oewaahâadá díkhäge'do'. Kaypí'in gimuuđi wáyyedí wígyûusuhâhpi, hedi i hí' wí'âyshaadepídí gínwänpihaytû'. Hewänbo kin gínpo'di, na'inbí haytuu iwedibo' i Yä'dâa'i P'oewaahâadá na'ingî' Yôesi Tádá óehée'o'.

²⁷ Yôesi Tádá-á ûnhanginná hääwí na'inbí pí'ná khó'yé gínkw'ó'di', hediho ûnhanginná háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa natu'da'in, gá Yôesi Tádá nada' waagi i Yä'dâa'i P'oewaahâa-á Yôesi Tádáví t'owagi' iyûusu'odân.

Yôesidi na'in díséegítho hääwíđi wänbo há'to díwiyé-í iví'wedi

²⁸ Nă'i wá' gínhanginná: Tobáháa napo' wänbo', nă'i hääwí napo'idiho Yôesi-á híwó' ikhâymáa in to'wên i óeséegí'ingî', innânkun iví'in ûnmúnídí ovâytukánnan, í'ánshaamági waagi.

²⁹ Hăn'oebo ûnhanginná to'wên dimúní'in in iví'in ûnpuwagít'óe'in, hedi iwéhpêe'an indá iví ay Jesus ûnmuu'i waagibá dipúwí'in. Kindidiho Jesus wí pá'dây waagibá namúní hedá na'indá báyékí tí'ûuwín waagi'ínbá-á.

³⁰ In to'wên ha'min dipúwí'in Yôesi Tádá iwéhpêe'an dimuu'indá idi ovâytukánnan iví'in ûnmúnídí, hedi iví'in ûnmúnídí ovâytukánnandá natú t'aywó'di wíđâymáapí'in waagi'in dimuu,

hed_i ná'in t'aywó'di wídâymáapí'in waagi'in dimuu'in ovâytu'annindá he'ennin ovâypáa-í, háa Jesus namuu waagibá.

³¹ Hedânkun, ná'i háäwí t'ähkí i'gedi gínhanginnândi, náä-á ta'gendi ná'in gínkoedi gitúnídí: Yôesi Tádá-á na'inbí'näpiye' namuudiho to'wídí wänbo há'to dít'aaní.

³² Yôesi Tádá-á wínakhâapóepídí iví ay Jesus imägi na'in t'owa t'ähkígí' nachúu-ídí. Hedi kin i'andânkun, nakhâapídí t'ähkí wé'ge'i híwó'di háäwí wá' ta'gendi dímääní.

³³ Yôesi Tádá-ân namuu i natú'di' in to'wên ovâyde'mannindá t'aywó'di wídâymáapí'in waagi'in dimuu, hedângo to'wí wänbo wí'únkoedipí ta'gendi dînt'aywó'dichänú-í'in.

³⁴ Hediho to'wí wänbo wí'únk'óepí natúnídí na'inbí t'aywó'di gínmuudi gínkhây'ä' dítuchänú-í'in, gá Christ na'in gimuudi nachuudân, hedá wíyá shánká háäwí-á i'an, i-á nawáywówápóe-á, hedi náä-á Yôesi Tádáví ko'dínädá na'ân, hedi iwedi na'ingí' dînyûusu'odiho Yôesi Tádá dînda'máa.

³⁵ Christ-di díséegídí to'wídí wänbo há'to díwiyé-í iví'wedi, tobá âyt'ôephadende wänbo?, háa sehkanäwó' na'inbí thaa gínmuu wänbo?, háa na'inbí whäyu gínmuudi t'owadi díyanäki'o wänbo?, háa koegi'-á awegí'-á gíntáy wänbo?, háa díwhä'amí'indá dít'ähänú-í'indá t'owa dida' wänbo?.

³⁶ Kin gínpo' háa Yôesiví ta'nin diwe nata'muu waagi:

Na'inbí Sedó Yôesi, uví'in gimuudibo na'indá háädi wänbo t'ähkí dít'akhänukhây'o'.

Wên k'úwá ovâyt'ahánú-í'in gimuu waagi
t'owadi dímaa.

³⁷ Hewänbo tobáháa ná'i t'ähkí gínpo' wänbo',
wéngédí wänbo wídít'aanípí, hewänbo na'indáho
git'anpo', gá Christ i díséegí'i namuudân, hedí
díkhäge'do'.

³⁸⁻³⁹ Naa dáykoediwhäyunde hääwídí wänbo
há'to díwiyé-í Yôesi Tádáví séegí iwedi, ná'i séegí-
á Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'ídi
dímägi. Tobá giwówayídi háa gichuu wänbo', há'to
iwedi giwiyedée-í. Makówáwin t'ôepa'aa'indi
wänbo há'to iwedi díwiyé-í, háa p'oewaahâavi
tsonnindi hediháa wáy wíyá to'wí tsonkhuu
imáa'ídi. Tobáháa napóe wänbo náa háa páadépiye'
gimän diwe, háa hääwí oepáa kw'áye hediháa
nansoge núugé na'ändídi, háa wáy wíyá hääwí
nakhí'yendi di há'to iví séegí iwedi díwiyé-í.

9

Háa Yôesi Tádádí in Israel t'owagí' ovây'an waa

¹ Naa háa otugít'óe'indá ta'gen namuu, naa
wídáyhóeyómáapí, gá Christ-ví' omuudân, hedá
i Yä'dâa'i P'oewaahâadá naví pí'ná khó'yé
donmáadi díhangin'ândo ta'ge dáyhí'máa'in.

²⁻³ Naa hânho ok'áyháa, hedá naví pí'ná
khó'yé häädi wänbo t'ähkí otaachanpo'
dáy'ánshaamáadi naví t'owaví'gedí, indá náa
oepáa k'aydi naví maatu'in dimuu. Híhchangídi
Christ-ví'wedá owiyedée-í, kin naa dînpóe'indi
ovâykhäge'namídáho'.

⁴ Indá Israel-ví ây iwedi'inbá dimuu, hedí Yôesi
Tádádí ovâyhógi iví sówé'ây waagi'inbá dimúnídí,

hedá idá iví sa'wó'di kohthay iví'wedí ûn'ä'i' ovâykeeyan. Háa iwéhpê'annin in Israel-'inbá ovâytu'an, hedá iví tsontuu-á ovâymägi. Ovâyýeye háa óe'a'ginmäánídí, hedá háa ovâykhâymáa'in ovâytu'an.

⁵ In hân'oe'in se'daa-á nã'in Israel-'inbí thehtáy pahpá'in dínmuu, hedí Christ nat'owapaa ihaydí inbí'wedí'ibá namuu. I-á Yôesi namuu, i-á t'ähki itsonmáa, hedí t'owa dínkhây'ä' hãnhay wãnbo t'ähki óetége'bé-i'in. Hamân.

Háa Yôesi Tádá in Israel-'in t'owa ovâytu'an waaho i'an

⁶ Hewãnbo naa ok'áykháa gá tobá nã'i t'ähki dâymáa wãnbo', Yôesi-ádí wídimuupídân. Naa wó'tú'pí Yôesi Tádá-á wí'i'a'ginpí'in iví tuu imägi'in, hewãnbo kinnân napo': Báýékí in Israel-ví ây iwedí'indá kodí'nin Israel-'in wídimuupí, *

⁷ hedá wá' t'ähki in Hudíyo iwedí'indá Abraham-bí kodí'nin ây iwedí'in wídimuupí iví tûu ûnp'oe diwãnpimuudibo', hewãnbo kinnân Yôesi Tádádí óetu'an Abraham:

Uví ay Isaac úmuu'iví ây iwedí'indá'mânho ta'gendi uví tí'úugé kã'ää'in kin ovâytu'âamí.

⁸ Nã'i hí' kinnân natu'da': T'ähki Abraham-bí tûu ûnp'oe-á Yôesi Tádáví ây wídimuupí, hewãnbo in to'wên háa Yôesi Tádá iví tuu imägi waa di'âypuyä'in, inbí'gedida'mân gitúní ta'gendi Abraham-bí ây iwedí'in dimuu.

* **9:6** Wí to'wí kodí'di Israel-'i namúnídí ûnkhây'ä' ta'gendi Yôesiví'piye' iwähýú-i'in.

⁹ Kinnânho Yôesi Tádádí iví tuu Abraham óemägi háa ônkhâymáa'in:

Wí paayo nää iwedi uví'piye' owáy'ää-í, hedi ihaydá uví kwiyo Sarah wí enúkay ho i'aypuyäkhâymáa.

¹⁰⁻¹² Hebo Yôesi wiyá shánkí natú. Rebecca-di wên kwâati ovân'ayyan, hedi in áyyää-á wí'da' tádá dânmuu, i-á na'inbí thehtáy pahpâa Isaac namuu, Abraham-bí e'nú. Hewänbo wa'di in áyyää da'aypuyäpidíbo', wa'di háawên dân'anpidíbo', háa híwó'di háa híwó'pí', Yôesidi Rebecca kinnân óetu'an:

I páadé'i-á i tí'úugé'igí' it'ôe'amí.

Hedi Yôesi-á kin i'an nahanginpúwídí i-ân namuu t'owa ovâyde'bo'i', háawên díví'annin namuudida'ba yoe, hewänbo idânho to'wên napida'in ovâyde'bodân.

¹³ Yôesi Tádá-á iví ta'nin diwe kinnân natú':

Jacob-á dóde'man, hewänbo iví pá'dây Esau-á dóyoegi'an.

Wígínkhây'ähpí gitúní'in Yôesi-á híwó'pí i'o'in háa nada' waa i'odi

¹⁴⁻¹⁵ Hedân ti gitúní Yôesi Tádá-á ta'ge wí'i'opí wí to'wí óede'bodi hedá wiyá to'wí óeyoegi'odá? Hedân yoe. I-áho ûnkoedi kin i'amídí, hediho Moses óetu'an,

To'wí'piye' naa oda'i-áho o'iyapúwí,

to'wí'piye'

osehkanäkanda'i-áho

dósehkanä'amí.

¹⁶ Hedânkun Yôesiví iya ûnmuudibo wí to'wí ide'bo', ná'i to'wí óede'mamí'in nawänpida'dibo-á yoe, háa isó'díndedibo-á yoe.

17 Yôesi Tádávi ta'nin diwá ûnta'muu háa idi i Egypt-wi tsondi hay'i óetu'an waa, kinnân:

Naadi wînk'û' untsoncha'nídí

hedânho háa wikhâymaa'in namuudi naví kay
dînmuu'in donkeeyamídí,

hedá náä oepáa k'aydi t'âhkí t'owa háawi naa
omuu'in dínhanginnání.

18 Hedânkun Yôesi háa nada' waa i'odi wáy wênbí'piye' na'iyapo', hedá wây-á wêndá t'óyanpí'in dimúni gin ovâykannan.

19 Ma'di wí to'wídí dítsikáyi'ní naa, "Ha'wâagi Yôesi i'odá háadan idi in t'owa ovâyt'e'p'ídénde'? Tóebo wí'ûnkoedipí Yôesi óekhâa'amídí i'amídí háa nada' waagi."

20 Hewânbo naadá i kin nat'û'di kinnân dótu'amí: "To-an unmuu Yôesi nâatûwhânnamídí, t'owa'ayda' unmuudi? Ti wí nat'údí ûnk'óe i nat'úpa'i' óetu'âamídí, 'Wí'úkhây'âhpi háa omuu waagi naa dípa-í'in'? Hedân yoe.

21 I nat'úpa'i-á ûnk'óepí'an i pí'îndi hääwi nada'i' ipáa-ídí. Ná'i pí'in diwedibo' ûnkoedi wên nat'ú sa'wó'gí'indá' ipáa-ídí, hedá wây-á hääháakangi'indá'."

22 Hedânho Yôesi Tádá wá' ûnk'óe kinnân i'amídí: Tobáháa nada' wânbo ikeeyamí'in hânho nat'ay'in t'owavi t'aywó'di dínmuudi, hedá iví kay ûnmuu'in âytáa-í'in nada' wânbo-á, owáy oedi i-á nabo'atâdí itsíkha'o' ovâytuchânú-ídí in to'wên inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi, inbáho' ovâyhânú-í'in dínkhây'ä'.

23 Hedá wá' nada' in to'wên iví iya ônhógi'in ovâyhangin'ânnamí'in háa hay'i i namuu'in, inbá

páadédíbo? ovâyde?man báyékí híwó?di háäwí dâyhónídí.

24 Heđi na?innân gimuu in Yôesi Tádádí dítukánnannin iví iya âyhónídí. Wáy wëndá Hudíyo gimuu, hewänbo wây-á wíginuupí.

25 Kinnân Yôesi Tádá natú, heđi Hosea-á hân?oe ita?nan:

In to?wên naví t'owa dînuuupí?indáho
naadı dovâytu?amí naví t'owa gin.

In to?wên naadı wído vâyséegípíwän,
indá nää-á in to?wên dovâyséegí gin
dovâytu?amí.

26 Heđi wáy Yôesidi wáymûu ovâytu?an diwe, “Undá naví t'owa wí?ímuupí” gin,
iwebáho nää-á ovâytu?âamí “Yôesi i
nawówáyí?iví ây” gin.

27 Heđá hân?oe Isaiah-á in Israel t'owaví?gedi kaygí?di natú:

Tobáháa in Israel-win t'owa hânho báyékí diyi
wänbo?, háyú okhá i mâap'oe k'áygé i?ge
nakw'ó? dihaybá,
wên háyúdída? ovây?aywoení,

28 gá Na?inbí Sedó Yôesi-á wínahayyêepúwípídí iví
tuchänu ibowá-ídí nää oepáa k'ayđi, háa
natú waagi.

29 Isaiah wá? natú kinnân napúwí gin:

Na?inbí Sedó i háäwí t'ähkí itsonmáa?i namuu?idi
wên tí?úugé kâ?âä?in dînyoe?anpídá,
giháanıwän in t'owa Sodom búu?úwindádí
Gomorraah-windádí t'ähkí dihán waagibá.

In Hudíyo Yôesiví?wedi dipede

30 Hediho háa ots'antú waa kinnân natu'da?: In t'owa Hudíyo dimuupí'in dívíwhäyundedi dipóe in to'wên Yôesi Tádádí ovâyçhaamá'in t'aywó'di wíðây máapí waagi, tobáháa hádídí kí'min dipúwí'in dâytuwämäapí wänbo?.

31 Hewänbo in Israel-²indá dâynuwände hádídí t'aywó'di wíðây máapí'in waagi'in dipúwí'in, hewänbo wíðâyshaadepí.

32-33 Hedi háadan wíðâyshaadepí? Gá dívíwänpiwhäyü-íví>wedi dívíkhäädédân híwó? díví'amídí hedânho Yôesidi ovâyçhaamá've-ídí t'aywó'di wíðây máapí waagi. Wí k'uu Yôesi Tádáví ta'nin diwe í'gedí nata'muu'i? iwe dip'idedi dikanu waagibá dínpóe. Kinnân natû?: Bít'óyan, oe Zion búu'ú iwe wí dósóge.

I-á wí k'uu waagi²bá namuu, t'owa iwe dip'idedi dikanunde?, hewänbo to'wên iví'piye? dívíwhäyunde'²indá há'to dicanpúwí híwó'pí'piye? dívíwhäyunde'in.

†

10

1 Tí'úuwín páadé'in, pín ta'ge haydi Yôesi Tádá dóda'máa naví t'owa in Israel-'in dimuu'in ovây'aywoenídí.

2 Ta'gendi wâytumáa, indá hânho dida? Yôesi óehíhchanmäáni'in, hewänbo piháa dívísó'dinde díví'amídí.

3 Ho wíðínhanginnáhpí háa Yôesi i'o'in hedânho idi t'owa ovâyçhaamá've-ídí t'aywó'di wíðây máapí waagi, hediho indá dâytuwämäa hádídí ha'min

† 9:32-33 Christ-á i k'uu namuu, hedi iví'piye? wíðívíwhäyundepídi dikanunde waagibá dínpóe.

wí'bo dívípipáa-ídí, hedího háa Yôesidi kin ovây'ami'in wíđâyhóndepí.

4 Nääho t'ähki in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhäyunde'indá wiyá ho wíđintáypí dívísó'dêe-ídí i tsontuu dâý'a'ginnamíđí hedânho dipúwíđí in to'wên Yôesi Tádádí ovâyçhaãmáa'in t'aywó'di wíđâyamáapí waagi.

5 In t'owa dívísó'dinde'in Yôesiví tsontuu dâý'a'ginnamíđí hedânho Yôesidi ovâyçhaãmá've-ídí t'aywó'di wíđâyamáapí waagi, inbí'gedi Moses kinnân ita'nan:

Wí to'wí t'ähki Yôesiví tsontuu i'a'gindo'i-á wówátsi imá've-í.

6 Hewänbo kinnân nata'muu in to'wênbí'gedi inbí whäyü dínmuuđi Yôesidi ovâyçhaa'in t'aywó'di wíđâyamáapí waagi:

Wí'ítúnípi, "To'wí ûnkhây'ä' makówápiye' napée-í'in."

(Nä'indá natu'da', Christ óedaa'amíđí makówáđí nawhaye'ä-ídí.) Hedá wá' nata'muu:

7 Wí'ítúnípi, "To'wí ûnkhây'ä' in chu'in dikw'ó' diwepiye' nawhání'in."

(Nä'indá natu'da', in chuwa'inbí'wedi Christ óetegé-ídí óewówápaa-ídí.)

8 Hewänbo kinnân nata'muu:

Yôesiví tų-á undádího nayı',

unbí sóedí ítúní hedí unbí pí'nă khot'yé-á bînmáa.

Hedí nă'i tų whäyü i'gedi namuu'i-á t'owa âyt'ôe'o'.

9 Hedânkun t'owaví páadépiye' ítúđí Jesus-á i shánki natsonyi'i namuu'in, hedá Yôesi Tádádí

wíyá ówáywówápaa'indá unbí pí'ná khó'yé-á úvíwhäyundedi, wovây'aywoení,

10 gá na'inbí pí'ná khó'yé Jesus-ví'piye' ívíwhäyundedá Yôesi Tádádí díçhaamáa t'aywó'di wí'ây máapí waagi, hedi iví'piye' ívíwhäyunde'in gitúdá, dîn'aywoení.

11 Yôesiví tạ'nin diwá ûntû',

In to'wên iví'piye' dívíwhäyunde'indá há'to dichanpúwí híwó'pí'piye' dívíwhäyunde'in.

12 T'ähkí t'owagí' handa' napo', in Hudíyogí'indá, in Hudíyo dimuupí'ingí'indá wá', gá t'ähkí t'owagí' wí'da' wí shánkí natsonyi'i na'ândân, hedi idá báyéki híwó'di ovây má' in to'wên iví'piye' dívíyûusu'annin ovâykhäge'namídí.

13 Yôesiví tạ'nin diwá ûntû' waagi:

To'wên i shánkí natsonyi'iví'piye' dívíyûusu'andi di'aywonda'póedí idá ovây'aywoení-ákun.

14 Hewänbo hádídan iví'piye' kin dívíyûusu'amí iví'piye' wídívíwhäyundepídí, hedá hádídan dívíwhäyú-í iví'gedí wídínhanginnáhpídí, hedá hádídan dínhanginpúwí to'wídí iví tuu wí'ovây t'ôe'anpídí,

15 hedá hádídan wí to'wídí ovây t'ôe'amí Yôesidí wí'óesanpídí? Kinnân Yôesiví tạ'nin diwe nata'muu:

In to'wên wí híwó'di tuu dâymáyä'inbí ahta-á sa'wó' dínkeet'óe.

16 Hewänbo Isaiah natú waagibá, t'ähkí in Hudíyo Yôesiví híwó'di tuu wídây séegí'anpí. Kinnân itạ'nan:

Naʼinbí Sedó Yôesi, wên hâyúhaydidaʼ t'owa i
hääwí naviʼwedi dit'oeʼiʼ dívíwhäyu.

17 Hedânkun Yôesivíʼpiyeʼ ívíwhäyú-ídí, gíntáy iví
tuu git'óe-ídí, hedá náʼi tuu-á git'oʼ wí toʼwídí
Christ-víʼgedi dit'ôeʼodi.

18 Héyâa in Israel-ʼin, ti Yôesiví tuu wídít'oeʼíʼan?
Dit'oe-ákun, Yôesiví tãʼnin diwe ûntûʼ waa:
Yôesiví tuu-á náä oepáa k'aydi t'ähkí ûntuümää,
hedihó t'owa t'ähkí wáyýe t'ähkí dikw'óʼnin
náʼi tuu dínpówá.

19 Hedânkun in Israel-ʼin dínhanginnândákun háa
Yôesi íkhâymáaʼin. Kin Moses páadé itãʼnan háa
Yôesidí ovâytuʼan waa:

Wây-á piʼwên t'owa dimuuʼin naadi
dovâyʼaywondibo wâythúukannamí,
Háa häʼin t'owa hangintan dâymáapíʼingíʼ
dovâykhâymáaʼin namuudi wâyteʼyaʼnamí.

20 Hedá Isaiah-á shánkí kayʼindá ihíʼmáadí náʼi
Yôesiví híʼ ûntú:

In toʼwên naa wídítuwämäapíʼindi naa díshaa.
Inbíʼpiyeʼ dáykeeyan, naviʼgedi ditsikayipi
wänboʼ.

21 Hewänbo in Israel t'owavíʼgedi Yôesi kinnân
ihíʼmáa:

Häädí wänbo t'ähkí okhóewaaʼán náʼin t'owa
dovâyséegíʼamidí,
tobá wídíʼaʼginmäapí wänboʼ
hedá naviʼ tuu dînyoegiʼo wänbo-á.

11

*Yôesidí in Israel-ʼin ovâyséegísehkanãʼandiho wáy
wên in ovâydeʼman*

¹ Hedihō ti gi'âaní Yôesi Tádá iví Israel-'in t'owa iyoegi'annin? Hedân yoe. Naa wá' Israel-wibá omuu, naa-á Abraham-bí ây iwedi'ibá omuu, hedá Benjamin-bí t'owa iwedi'ibá omuu.

² Hedihō Yôesi-á iví t'owa wí'iyoe'igí'anjí, indá hân'oebo ûnhanginná iví'in ûnmúní'in. Ta'gendi un ûnhanginnáhpí'an háa iví tã'nin diwe Elijah-ví'gedi ûntû'nin. Elijah-di in Israel-'inbí'gedi Yôesi óehí'máadí kinnân ovâyt'e'p'íde:

³ Na'inbí Sedó, t'âhkí in wé'ge'in uví tukhe'min wônt'ahánú,

hedá t'âhkí uví antâa-á wônnayu.

Naada'mân ote'dee, hedí t'owa hádídí naa díhéyí'in dituwäyi'.

⁴ Hedí kinnân Yôesidi óetu'anjí'an:

Tsé maapaasôn (7,000) ihay senä' dovây'âyîngimáa hedí wa'di navi'näpiyebo dimuu, indá Baal-ví páadépiye' wídívíde'gendikw'ódipí óe'a'ginmäänídí. *

⁵ Nää wa'di hanbo napo'. Yôesi-á naséegísehkanät'óedí wa'di wên háyú haydi Israel-'in Yôesidi ovâyde'mannin dikw'ôn.

⁶ Hewänbo iví séegísehkanä ûnwänpimuudibo Yôesidi ovâyde'man, háäwí híwó'di díví'andídida'ba yoe. Hedí háäwí híwó'di indá díví'andídibo idi ovâyde'mandáho', há'to iví séegísehkanä ûnmuu'idídida' ovâyde'mamíwän.

⁷ Hedihō kinnân napóe: T'âhkí in Israel-win t'owa wídínhanginpóepí hádídí dipúwí'in in to'wên Yôesidi ovâyçhaámáa'in t'aywó'di

* **11:4** Baal-á wí háäwí wí sen waagibá ûnçhã'í namuu, i-á in wé'ge'in t'owa dâykhiyé inbí yôesi dínmúnídí.

widâymáapí waagi, hewänbo in toʷwên Yôesi Tádádí ovâydeʷmannindáho dínhanginpóe, hedi in wéʷgeʷindá tʰóyanpíʷindáʷ dipóe.

8 Yôesi Tádáví tãʷnin diwá náʷin wéʷgeʷin tʰowavíʷgedi kinnân nataʷmuu:

Yôesidi inbí hangintan ovâypedeʷan,

hedi tsée nakeetʰóepíʷ-á, oeyay natʰoʷpíʷ-á
ovâymägi,

hedi nää thaa puʷwahay kinbo dínpoʷ.

9 David wáʷ hãʷoe inbíʷgedibá natú,

Báyékí hääwí dínkwʰóʷdibo diʷánde híwóʷ dínpoʷin,
hewänbo Yôesi dódaʷmáa náʷi hääwí
dínkwʰóʷdibá wên phay iwe diwhêʷin
waagibá dínpúwídí,

háa hääwí iwe dipʰídedi waagibá dínpúwí iwe
dikanú-ídí,

hedá iwebo inbí tuchänu dínʷäʷi-á dâyhóní.

10 Ditsíkhämugíʷtʰóe waagibá dínpúwí hedânho
wídínkeetʰôenípídí,

hedá häädi wänbo tʰähká inbí túuʷú-á
dínbéʷgayní dínhékhháadi waagibá.

11 Hedího hânnan natuʷdaʷ náʷi otúʷiʷ? Ti natuʷdaʷ náʷin Israelʷin tʰowa dikanuʷin wiyá háʷto dikwinudée-í waagibá dínpoʷe? Hedân yoe. In Israel tʰowaví tʰaywóʷdi dínmuudiho Yôesidi in Israelʷin dimuupíʷin tʰowa-áho ovâyʷaywon, hedi iwedihoʷ in Israelʷin tʰowa wáʷ hânho didáʷí hanbá dínpúwíʷin.

12 In Israelʷin tʰowa pedee iwe dipówádi Yôesivíʷwedi dívihängeʷan, hebo iwedi tʰähkí in wéʷgeʷin tʰowa Israelʷin dimuupíʷin Yôesiví tũ dâyhógi, hedi handidân dikoditʰowapaa

waagi[?]inbá dipóe. Hediho owáy in Israel-win dívíwhâyunde[?]in shánkí báyékí dipóe ihaydá, in wé[?]ge[?]in t'owa-á wá[?] wíyá shánká híwó[?] dínpuwí.

In t'owa Hudíyo dimuupí[?]in ovây[?]aywoení

13 Un Hudíyo ímuupí[?]in, nää-á undá wâyhí[?]khâymaa: Yôesi Tádádí naa unbí[?]piye[?] dísan, hediho naa ochanpo[?] naví t'ôe-á báyékí dîn[?]a[?]ginmuu[?]in.

14 Hääwên naadi wây[?]o[?]in namuudi, ma[?]di in to[?]wên naa waagibá Israel[?]in dimuu[?]in wá[?] hânho didá[?]i i tuu un wây[?]mä[?]i dâyhónídí, hedi kindidi wáy wên in wá[?] ovây[?]aywoení.

15 Yôesi Tádádí in Hudíyo ovây[?]yoegi[?]an dihaydi idi in wé[?]ge[?]in t'owa t'âmäpiye[?] nää oepáa k'aydi dithaa[?]in ovây[?]k'emahógi. Hedânkun owáy idi in Hudíyo ovây[?]wáyséegi[?]an dihaydá, shánkí wänbo híwó[?] namúni, ihaydá indá chu[?]in diwáywówápóe[?]in waagi[?]inbá dimúni.

16 I páadé[?]i pává dâywahkê[?]i Yôesi óemăgidá, t'âhkí i wé[?]ge[?]i pává wá[?] iví[?]da[?] ünmuu. Hedá i taypúu Yôesi óemăgidá, i wa[?]yáy khóe wá[?] iví[?]bá ünmuu. †

17 In Hudíyo wên olive tay óekhâhkídi[?]in waagi[?]inbá dimuu, hewänbo wáy wên in diwedi wa[?]yáy khóe dâyts[?]'á[?]i waagi[?]inbá dimuu, hedi un Hudíyo ímuupí[?]indá wên olive tay nawänpisôe[?]inbí wa[?]yáy khóe waagi[?]inbá-á ímuu, nă[?]i wa[?]yáy dâyts[?]'á[?]i-á i wé[?]ge[?]i wa[?]yáy-ádí dâywänpit[?]'ihśaa, hediho i taypúu iwediwi tayp'oedi i wa[?]yáy khóe

† 11:16 I páadé[?]i pává-á in taypúu-á in Hudíyóví páadé kă[?]ăă[?]in t'owa Yôesidi ovâyde[?]mannin waagi[?]bá namuu, hedi i wé[?]ge[?]i pává-á wa[?]yáy khóe-á in shánkí tí[?]úugé kă[?]ăă[?]in Hudíyo waagi[?]bá-á namuu.

dâyt'ihsaa'i híwó' nasôemän waagibá, nää-á hanbá hääwí in Hudíyo iwedi na'äá'idi híwó' undá wá' únpo'.

18 Hediho nää-á wí'í'âanípí i wé'ge'i wa'yáyví shánkí híwó'nin ímuu'in. Wí'úvíyêngihée'amípí, undá wa'yáy khóe waagi'inda' ímuudi, hediho nã'i tayp'oe wívînmähpí i taypúu nawówámúnídí, i taypúudân un unbí wówátsi khóekhúu-á wovâymä'.

19 Hewänbo ma'di wí Hudíyo namuupî'-á kin natúní, "I wé'ge'i wa'yáy khóe-á óets'â' hedânho na'in dít'ihsáa-ídí."

20 Nã'indá ta'gen namuu. In Hudíyo ovâyts'â' gá Christ-ví'piye' wídívíwhäyupídân, hedi undá unbí whäyü únmuudi wovâytihsaa. Hewänbo úvíyêngihí'má've-ívi'wedi únkhây'ä' hânho úví'áyîngi'amí'in.

21 Yôesidi in Hudíyo ovâyttuchänu, tobá in tayví kodi'di wa'yáy khóe waagi'inbá dimuu wänbo', hediho háa díví'an waagibá úví'odáho hanwaag-ibá un wá' wovâyttuchänú-í.

22 Hediho iwedi nakeepo' Yôesi-á t'owaví'piye' hânho híwó'di namuu'in, hewänbo wáy wênbí'piyá kháa'i namuu. In to'wên iví'wedi dívíhänge'annindá ovâyttuchänunde', hewänbo unbí'piyá híwó'di namuu, hedi nã'i híwó'di wovây'o'i bînséegíkendedá kin waagibá wa'di ikanhúuwí. Hewänbo bînséegíhógipídá un wá' wí wa'yáy khóe waagibá wovâyts'âa-í.

23 Hedi in Hudíyo ovâyts'â'in díví'egó'andáhá' wíyá dívíwhäyudá, Yôesi Tádádí ovâywáytihsáa-í, gá i-á ûnkoedidân han i'amídí.

24 Hedânkun un t'owa Hudíyo ímuupí'in wên olive tay napisôe'inbí wa'yáy khóe waagi'inbá ímuu, hedi iwedi wovâyts'â'di wây-á olive tay óekoe'in deedi wovâyt'ihsaa, tobá páadédí iwedi'in ímuupí wânbo?. Hediho shánkí wínabâapu'wanpí in Hudíyo in tay eedibá ovâywâyt'ihsáa-ídí, gá indá in tayví kodi'di wa'yáy khóe waagi'inbá-á dimuudân.

Yôesi-á t'âhkí t'owaví'piye' nasehkanäpo?

25 Tí'ûuwin páadé'in, naa oda' un Hudíyo ímuupí'in wên ta'gen ni'gedi íka'pówá-í'in, hedânho únhanginnândi wí'úvíchâ'â'amípí. Náwehaydi ná'in ta'gen wa'di wínaka'powamuupí, hedi kinnân in namuu: Tâhkí in Israel-win t'owa há'to hãädi wânbo t'âhkí yoegikannin dimúní, hewânbo báyéki in Hudíyo dimuupí'in t'owa Yôesiví'piye' dívíwhäyu iwehayda'mân ha'min dimúní.

26 Hedi owáy ná'in wé'ge'in t'owa Yôesiví'piye' dí'ää ihaydânho t'âhkí in Israel-'in wá' ovây'aywoení. Yôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu háa i natú'in:

I aywondi-á Zion diwedi nakä'äägít'óe,

hedi in Israel-'inbí yä'dâapíkan ovâyya'a'amí.

27 Hedi owáy inbí t'aywó'di dovây'owóyé ihaydáho háa ingí' dovây'amídí dówéhpê'an waa napúwí.

28 Yôesiví híwó'di tuj in Hudíyo dâyyoegi'andi nää-á Yôesiví hânmin dipóe. Hewânbo háa díví'annin namuu'indi un Hudíyo ímuupí'in wovâykhäge'nan Yôesi bîntáa-ídí. Hewânbo Yôesidi ná'in Hudíyo

t'owa ovâyséegi gá iví hehãäwin thehtáy pahpá'in ovâyde'mandân.

²⁹ Yôesidá in to'wên ovâyde'mannin wí'ovâyyoegi'opí, hedá i hãäwí híwó'di ovâymägi'i wí'ovâykweedepí.

³⁰ Wáymûu un Hudíyo ímuupí'indá Yôesi Tádá wívîn'a'ginmáapí, hewänbo nää in Hudíyodi óe'a'gindopídiho' unbí'piye' na'iyapo'.

³¹ Hanwaagibá in Hudíyodi nää Yôesi wí'óe'a'gindopí, hewänbo unbí'piye' na'iyapo'di inbí'piye' wá' na'iyapúwí.

³² Yôesi-á natú t'ähkí t'owadi wí'óe'a'gindopídi inbí t'aywó'di dínmuu'idiho pan waagi'inbá dipaa, hedi kindidi t'ähkí t'owa handa' ovâymáadi t'ähkíwí'piye' na'iyapúwí.

Gínkhây'ä' Yôesi Tádá âytegé-i'in

³³ Yôesi-á hânho hay'i namuu. Iví hangintandá há'i-á hânho báyéki únmuudi há'to âytaayamí, hedi há'to gínhanginnání háadi háa hândidi i'o' háa ikanhonnin.

³⁴⁻³⁵ Iví tã'nin diwe ûntã'muu waa:

To'wí wänbo wí'ûnhanginnáhpí háa Yôesi Tádá na'ánshaamuu'in,

to'wí wänbo wí'ûnkoedipí óetumakhemäänídi.

To'wí wänbo wí'ûnkoedipí natúnídi, "Naadi hãäwí Yôesi dómägi,

hedânho i-á ûnkhây'ä' díwáywá'âa-i'in."

³⁶ Yôesi-áho hãäwí t'ähkí ikhíyé. Hãä t'ähkí wa'di namän Yôesiví mange imáadi, hedá hãä t'ähká iví'-á únmuu. Hediho hánhay wänbo t'ähkí kw'áayébo' âymá've-í. Hamân.

12

Yôesivi'piye' pín ta'ge haydi ívímääni

¹ Tí'ûuwin páadé'in, Yôesidi iví séegísehkanä wovâykeekw'ódi, hedího ná'in namuudi kaygi'di kinnân wâytumáa: T'owadi in animâa dâyt'ahánú'in Yôesi óemä', hedí han waagibá unho unbí túu'ú úvímääni, hewänbo wówá'innân, hedá wá'yä'dâa'inda' ímúní hedânho bînhíhchanmäänídî. Kindidân unbí pí'nä khó'yé Yôesi bîn'a'ginmääni.

² Háa in t'owa Yôesi dâytaapí'in díví'o waagibá wí'úvíkanhûuwípi, hewänbo binmää Yôesidi ánshaa ts'aabi wovâymäänídî, hedí handidiho unbí wówátsi wovây'egó'amídî. Kindidânho únhanginpúwí háa Yôesi nada'in úví'amí'indá híwó'ninda' namuu'in, hedá óehíhchando'indá, hedá t'ähki ta'gennindá.

³ Hedí Yôesidi naa dînk'û' un wí'inbo ná'in wâytumakhe'amídî: Wí'í'âanípí he'ennin ímuu'in ha'min ímuupídî, hewänbo ta'gendi unbí'gedí úví'ánshaa'amí, hedânho únhanginnánídî háa únkoedi úví'amídî i whäyu Yôesidi wovâymägi'idî.

⁴⁻⁵ Na'inbí túu'ú-á háyúdíbo gínpa'an, hewänbo ná'i háäwí-á handá' wí'it'ôe'opí. Hanwaagi'inbá na'in gimuu. Tobáháa báyékidí giyi wänbo wí'da' waagibá gimuu, gá Christ-ádí wí'da' gimuudân, hedá giwhi'kw'ó wéhpêe túu'ú gimúnídî waagibá.

⁶ Yôesidi pí'dinbo magan dímägi, hewänbo t'ähki ha'bidá' wígínmuupí. Wí to'wí únkoedidi wí Yôesivi tukhe'bi waagibá ihée'amídî, i-á ûnkây'ä' kin i'amí'in háyú iví whäyu ûnmuu ihay iwedi.

7 Toʷwí méesatewi khägeʹdiʹ namúniʹin ûnkoediʹi-á ûnkhâyʹäʹ híwóʹ iʹámíʹin. Toʷwí Yôesiví tũu ovâyháʹámíʹi namuuʹi-á ûnkhâyʹäʹ híwóʹ ovâyháʹámíʹin.

8 Toʷwí natumakheháʹi-á ûnkhâyʹäʹ iví tumakhe imääniʹin. Toʷwí iví hääwí ûnkwʹóʹdi iwiyendedi wéʹgeʹindádí, i-á pín taʹge haydi ovâyääni. Toʷwí ôetsondisógeʹi namuuʹi-á ûnkhâyʹäʹ hânho itʹôeʹámíʹin. Toʷwí in sehkanäwóʹ diwówayiʹin ovâykhägeʹdoʹi-á ûnkhâyʹäʹ híhchangidi kin iʹámíʹin.

9 Un Únkhâyʹäʹ taʹgendi bîntʹowaséegíhûuwíʹin, wänpididaʹbá yoe. I hääwí tʹaywóʹdi namuuʹi-á bînyoeʹámíʹ hedá hääwí yäʹdâaʹi namuu eedá téegi tʹaagá úvítáasáa-í.

10 Wíʹná táye úvíséegíhûuwí tíʹûuwín páadéʹin dínkhâyʹäʹ waagi, hedá úvíʹaʹginmáʹve-í häädi wänbo tʹähki.

11 Wíʹíbâa-ípi, hewänbo pín taʹge haydi Naʹinbí Sedó Yôesigíʹ úvítʹôeʹámí.

12 Yôesiví híwóʹdi hääwí wovâypägítʹôeʹi bîntsíkhaʹmáadíboʹ íhíhchaa-í. Bîntʹôephadende wänbo biyääʹan. Häädi wänbo tʹähki úvíyûusuʹâámí.

13 Yôesiví tʹowa hääwí dîntáyʹindádí i hääwí ûnkwʹóʹdi bînwiyé-í, hedá unbí kʹaygipiyá bînséegíʹámí.

14 Yôesi bîndaaʹámí idi híwóʹdaʹ ovâyʹâámídí in toʷwên wovâyʹtʹôephadekandoʹin. Híwóʹ gin otú, híwóʹpí-á yoe.

15 Wí toʷwí nahíhchaaʹi-ádíbá íhíhchaa-í. Wí toʷwí naséeyidá i-ádíbá úvísíhtäa-í.

16 T'ähkídí handa' úvímá've-í. Wí'úvíyêngi'ánshaamá've-ípí, hewänbo in wähpade kw'áye'in dimuupí'indadí úvívóení. Wí'í'âanípí hää t'ähkí íhá'in.

17 Wí to'wídí yanäki wovây'odá yanäkídíbá wívînwá'âa-ípí. I hääwí t'owa t'ähkí dínhanginná'di híwó'di namuu'indá bîn'âamí.

18 Unnânho únk'óe úvíkhää-ídí hedânho nakoedídáho t'ähkí t'owa-ádí tsaaginpidíbo unbí wówátsi bínhûuwí.

19 Un wâyseegi'in, nă'in wâytu'amí. In t'owa un wovâywha'o'in wívînwha'amípí, hewänbo Yôesiví'we binyoe'an nă'i tuchänu, gá Yôesiví ta'nin diwe kinnân ûnta'muudân:

“Naa-ân dînk'óe t'owa dovâytuchänú-ídí,
naa-ân dînk'óe dovâymäänídi hääwí dín'ä'i?,”
kin Na'inbí Sedó Yôesi natú.

20 Kin wá' nata'muu:

Uví hânbi nahahsêndi nákoegi'mää,
hedi nap'oesá'aadá náp'oemää.

Kin úví'odá i-á hânho nawôeda'póedí iví wôeda'di óephahánúnde waagibá nachanpúwí.

21 Wívînmäänípí hääwí yä'dâapí' namuu'idí wovây't'aanídí, hewänbo híwó' úví'odíbo yä'dâapí' hääwí namuu'i' bînt'aaní.

13

Gínkhây'ä' in tsonnin ây'a'geeni'in

¹ Na'in t'ähkí gínkhây'ä' in to'wên dítsonmää'inbí khómapho' ívíkw'ôení'in, gá Yôesi natúdího gíntsonninkw'ôndân, hediho Yôesidânho inbí tsonkhuu ovâymä'.

² Hedânkun to'wíđí in to'wên dâytsonkhuumáa'in ovây'a'gindopídí, hääwí Yôesi ik'û'i wänbo wí'i'a'ginpí, hedí wí to'wí kin i'o'i-áho óetuchänú-í.

³ In to'wên híwó' díví'o'indá in tsonnin wíđâykhuwôeda'ípí, hewänbo in yanäki díví'o'indáho dikhuwôeda'í. Hedího i to'wí natsonnändi' wíwínkhuwôeda'ípí'in ída'dáho', híwó'da' úvíkanhûuwí, hedí unbí'gedí híwó'da' ihée'amí.

⁴ I-á Yôesiví t'ôe'i waagi'ba namuu, i-á unbí híwó'gí'da' i'o'. Hewänbo úvíyã'dâapí'odá, íkhuwôeda'í, ná'i tsondi-á wên ta'gen ûnk'óedí wovâytuchänú-ídí, gá Yôesiví t'ôe'i waagi'ba namuudího tuchänu imáyã'dân in to'wên dívíyã'dâapí'o'ingí'.

⁵ Hedího un únkhây'ã' in tsonnin dimuu'in bîn'a'ginnamí'in, hewänbo i tuchänu bínkhuwôeda'dída'ba yoe. Shánkídí bîn'a'ginnamí gá unbí pí'ná khó'yé un únhanginnândân ná'indá in ta'ge'in namuu'in.

⁶ Hedího i tax chã' in tsonnindi wovâyphahsande'i-á úvíwá'ánde', gá indá inbí t'ôe dâý'odíbo Yôesigí' waagibá dívít'ôemáadân.

⁷ Hedího in t'ähkí bînmääní hääwí dín'ã'i'. Hääwí in tsonnindi wovâyphahsande'i t'ähkí úvíwá'âa-í, hedá in to'wên in tsonkhuu dâymáa'indá hânho-á bînpí'a'geení.

T'owa âyséegíhûuwí hedá híwó'dá ív'í'amí

⁸ Únkhây'ã' unbí séegí wí'ná táye hääđí wänbo t'ähkí íphaamúní'in, hewänbo wíyá hääwí wänbo-á yoe. Wí to'wíđí t'owa ovâyséegíhondáho', kindídí t'ähkí Yôesiví tsontuú ôn'a'gindo'.

9 I tsontuḡ kinnân namuu:

Wíyá to'wíwí sedó-ádi háa kwiyó-ádi
wí'úvíwhqhwomá've-ípi,

wívînt'owat'ahânú-ípi,

wí'úvísã'mâamípi,

thúudí wíyá to'wíwí hãäwí wí'ída'ípi,

hedá wíyá ha'bi tsontuḡ wá' nakw'ó. Hewänbo
t'ähki ná'i tsontuḡ wé'ge wên wéhpêeda' tsontuḡ
waagi'ba namuu, kinnân:

Háa un wí'bo úvípiséegi waagibá, wé'ge'in t'owa
wá' bînséegihúuwí.

10 Wí to'wí t'owa t'ähki iséegi'i-á há'to wíyá to'wí
yanáki óe'amí. Hediho ta'gendi bînt'owaséegída,
kindidi t'ähki i tsontuḡ bîn'a'gindo'.

11 Ná'i wáytu'andi-á úvî'âamí, gá
únhanginnândân hãädi naná'nin. Nãä-á shánki
tso'wa naná Jesus nawáypówá-ídi dîn'aywoenídi
páadé iví'piye' ívits'anwhäyu ihaydivi'wedí,
hediho nãä-á ihaydiho nanân iyósa'wó-ídi
waagibá namuu.

12 Nãä-á wa' nawáypówápídiibo gínkhuná
waagibá gínpuwamän, hewänbo i khü
naphademän hedi nathay'ã' kin waagibá napó',
hediho i t'aywó'di in t'owa nakhuná' dihaydi
dívi'o'i' áyyoe'amí, hedi sundado inbí kwák'u hân
aadi di'aamuu'in waagi'inbá gimúni, nathayná'
diwe ívíiyé-ídi.

13 Nãä-á t'owa thaadi dínkhây'ã' waagibá,
híwó' na'inbí wówátsi áyhúuwí. Wáy
dínshánki'dipo'di dívit'aywó'do' eeye wí'ívímá've-
ípi, wígisuwátsit'ôenípi, tsé waagi'inbá wígiyêenípi,
wí'ívít'aymá've-ípi, hedá wí'ívithúumá've-ípi.

14 Hewänbo wí kwäk'u hän aadi wovây'áyîngi'o waagibá, Na'inbí Sedó Jesus Christ-dân wí'bo wovây'áyîngi'amí, hedi i t'aywó'di kaygi'di íkanda? í'gedi wí'úví'ánshaamá've-ípí.

14

Wí'nä táye wí'ívítuúsúumá've-ípí

1 Wí to'wí iví whäyü kay'in wí'ûnmuupí wänbo binséegike?, hewänbo hääwí híwó? naka'póya'pí í'gedida? i-ádi úvítuhänmâamídá yoe.

2 Gá kinnân: Ma'di wí to'wí iwhäyunde? hääwí koegí? namuu wänbo ik'oedi wí'it'aywó'dopí'in, hewänbo wíyá to'wí iví whäyü kaypí'in ûnmuu'i-á wí'ipívík'ohpí. *

3 I to'wí koegí? t'ähkí ik'o'i-á wí'ûnkhây'ähpi na'âaní'in i to'wí ipívík'ohpí'ví hânho shánkí híwó'di namuu'in, hedi i to'wí ipívík'ohpí? wá? wínatúnípi ipívík'o'i-á yä'dâapí i'o'in, gá Yôesidi i wá? óeséegímáadân.

4 U-á wí'úk'óepí wíyá to'wíwí t'ôe'i mântuúsúu'amídí. I t'ôe'iví tsondidá'mân ûnk'óe óetu'amídí háa híwó? háa híwó'pí? i'o'in. Hedi ta'gendi Na'inbí Sedóví t'ôe'i híwó? i'amí, gá Na'inbí Sedó ûnkoedidân óekhäge?namídí.

5 Hedá wá? ma'di wí to'wí nachanpo? wí thaa shánkí na'a'ginmuu wé'ge'i thaaví'wedi, hewänbo wíyá to'wí-á nachanpo? t'ähkí thaa ha'bi thaada? naná'nin. Gínkhây'ä? wí'inbo ívípi'ánshaamääní'in nã'in ni'gedi.

* 14:2 Nä'i píví í'gedi ihí'máa'i-á t'owa inbí yôesi dâymägi.

6 I toʷwí wí thaa wíyá thaaví shánkí iʹaʹgindoʹi-á Naʹinbí Sedó óeʹaʹginnamídân iʹoʹ. Hedi i toʷwí tʹämägiʹ koegiʹ ikʹoʹi-á wáʹ Naʹinbí Sedó óeʹaʹgeenídí kin iʹoʹ, gá i koegiʹ óemägiđi Yôesi óekúʹdaaʹodân, hedi i toʷwí wí hääwí ikʹohpiʹ-á Naʹinbí Sedó óeʹaʹgeenídí kin iʹoʹ, i wáʹ nakúʹdaapóedí kinbá iʹoʹ.

7-8 Tobá giwówayıđi háa gichuu wänboʹ, wíʹ wänbo naʹingíʹdaʹmân kin wíʹívíʹopí, gá giwówayıđá Naʹinbí Sedógiʹ-ân giwówayıʹ, hedi gichuudá Naʹinbí Sedógiʹbá gichuʹ. Hediho tobá giwówayıđi háa gichuu wänbo Naʹinbí Sedóvíʹindaʹ gimuu.

9 Christ nachuu hedá nawáywówápóe hedânho tʹowa tʹähkígiʹ i shánkí pʹóʹdédíʹ namúnídí, in ho dichuuʹingíʹ-á hedá in waʹđi diwówayıʹingíʹ-ádí.

10 Hediho wíʹ wänbo wíʹúnkʹóepí unbí tíʹúuwin páadéʹin bîntuʹsúuʹamíʹin, hedi wíʹúnkʹóepí íchanpúwíʹin undá inbí shánkí híwóʹnin ímuuʹin. Wáy wí thaa wänbo naʹin tʹähkí Yôesiví páadépiyeʹ gikwınudée-í, hedi ihayđi i-ânho natúní taʹgendi háawin gimuuʹin.

11 Kinnân Yôesiví taʹnin diwe nataʹmuu:
 “Taʹgendi naa owówayıʹ” kin natú Naʹinbí Sedó,
 “hedi taʹgendibá tʹähkí tʹowa naví páadépiyeʹ
 dívidéʹgendikwokhâymaa,
 hedá tʹähkíđibo-á ditugítʹóe naa-ânkun
 taʹgendi Yôesi omuuʹin.”

12 Hedi náʹi híʹ natuʹdaʹ naʹin tʹähkí gínkhâyʹäʹ Yôesi âytuʹamíʹin háa ívíʹannin hedá háadí ívíʹannında.

13 Hedânkun wíyá ívítuʹsúuʹâamívíʹwedi,
 ívíʹánshaamääní hääwí wänbo wíʹívíʹamípíʹin

na'inbí tí'ûu páadé'i' óet'aywó'kannamí'i'?

14 Na'inbí Sedó Jesus-ádí omuudiho naa dînta'gendihanginná hääbo wí'bo wí'gínkhâak'óepí'in, hewänbo wí to'wí wí hääwí igí' ûnkhâak'óe'in nachanpóedáho', hedân ta'gendi hää'i hääwí-áho ûnkhâak'óe-ákon.

15 Gá kinnân: Hääwí bînk'oe'i namuudi unbí tí'ûu páadé'i bînháachanmáadího', háa úví'o'índáho nakeepuwagít'óe ta'gendi wíwînséegíhônpi'in. I hääwí bînk'o'idân wíyá to'wíwí wówátsi wíwînpedee'amípi, igí' Christ nachuudi.

16 Tobáháa híwó'gí úví'o kin íchanpo' wänbo', hääwí úví'o'i yanáki namuu gin t'owa ditúdáho', wíyá wí'úví'âamípi.

17 Yôesigí' na'inbí wówátsi âyhondáho hääwí koegí'-á sūwägí'-á namuu í'gedidá' wí'íwí'ánshaamáapi, hewänbo ná'i' í'gedân: I Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in díkhäge'máa in ta'ge'in p'óegé í'ge gimú-ídí, hedá tsaaginpidíbo-á na'inbí wówátsi-á âyhon, hedá híhchandá âymáa.

18 To'wí kî'bi namuu'i Christ-gí' it'ôe'o'idá Yôesi óehíhchanmää' hedi t'owa-á wá' ditúni híwó' i'o'in.

19 Hedânkun nää-á ívísó'dêe-í íví'amídí i hääwí díkhäge'do'i na'inbí wówátsi wé'ge sa'wó'gí âyhúuwídí, ná'i hääwídíba díkhäge'namí wí'ná táye na'inbí whäyü ívíkay'amídí.

20 Hääwí íwänpikoeda'díbo wíwînpedee'amípi háa Yôesi wí to'wígí' í'annin. Hääwí koegí' wänbo wínakhâak'óepí óek'oe-ídí, hewänbo híwó' wínamuupí wí hääwí to'wí ik'óe-ídí, han i'odá wíyá to'wí-á in ta'ge'in p'óegédí óehänge'odi.

21 Shánki híwó' namúni wíwînpívík'oe-ípi háa

wíwînméenasuwă-ípí háa wíyá hăăwí unbí tí'ûu páadé'i' in ta'ge'in p'óegé iwedi óehânge'o'i wí'úví'amípí.

²² Tobáháa háa nă'i hăăwí i'gedi wí to'wí nachaa wänbo', i-ádí Yôesi-ádída' dănkhat'ă' dănhanginnání'in. Wí to'wí híwó' i'o gin ûnchanpo'di, hedá tí'úugédá híwó'pí i'annin wínachanpóepídí, i-á nahíhchaa.

²³ Hewänbo wí to'wí wí hăăwí ik'oedáho', hewänbo wí'ûnkoedihanginnáhpí híwó' namuu'in ik'óe-ídí, Yôesi-á natúní híwó'pí i'annin, gá nă'i to'wí-á ta'gendi wí'ûnhanginnáhpídân háa híwó' i'annin háa yoe, hedi wí hăăwí íví'odá hewänbo ta'gendi wígichanpo'pí híwó' namuu'in kin íví'amídí, hă'indá t'aywó'nin namuu na'ingí'.

15

Wé'ge'in t'owa bînhíhchanmăáni, unda'ba' yoe

¹ Na'inbí whăyü kay'in gínmuudá gínkhay'ă' in to'wên inbí whăyü kay'in dínmuupí'in âykhăge'nâamí'in, wí to'wídí wíyá to'wíví hé ôntegende waagibá, hedi háa giwănpida' waagida' wí'íví'âamípí.

² Gínkhay'ă' na'inbí tí'ûuwîn páadé'inbí'gedi íví'ânskaa'âamí'in hedá ingí' híwó'dá íví'âamí hedânho inbí whăyü dínke'ennídí,

³ gá Christ wänbo-á wí'bo íví'gedida' wí'i'ânskaa'anpídân. Yôesi Tádávi ta'nin diwe kinnân nata'muupí'an háa Christ-di óetu'annin Yôesi Tádá:

I yanăkí hí' uví'gedi dívíhée'andi-á
naví'webá dînpówá.

4 Hedí náʔi háäwí Yôesi Tádávi taʔnin diwe hănʔoe dâytaʔnandi-á nataʔmuu hedânho naʔin díháʔamídí âytsíkhaʔamídí i háäwí híwóʔdi Yôesidi naʔingíʔ dínkhâymaaʔiʔ, gá i háäwí iwe nataʔmuuʔidá naʔin díkweewaasenwaatumáadân hedá díkhägeʔdoʔ ívíyääʔamídí.

5-6 Yôesidânho díkweewaasenwaatumáa, hedí tobá háa gínpoʔ wänbo díkhägeʔdoʔ ívíyääʔamídí, hedí idá wovâykhägeʔnamí wáʔ wíʔdaʔ waagi unbí píʔná khóʔyé ímúnídí. Kindidiho úvíʔâami háa Christ iʔan waagibá, hedânho t'âhkídíbo wéʔge Yôesi Tádá kw'áayéboʔ óemáʔve-ídí, i-á Naʔinbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá ûnmuu.

In t'owa Hudíyo dimuupíʔin wáʔ Yôesi Tádávi tuu dit'óe-í

7 Wíʔná táye biséegíhóʔgí. Christ-di un wovâyséegíhógi waagibá, un wáʔ wíʔná táye úviséegíhúuwí, hedânho t'owa Yôesi Tádá dâytegé-ídí.

8 Wíʔúnʔóde-ípi náʔin: Christ wí khägeʔdi waagi in Hudíyovíʔwe napówa, t'owa ovâykeekw'ôenídí Yôesi Tádá-á taʔgendi iʔoʔin háa naʔinbí hehääwin thehtáy pahpáʔin ovâytuʔan waa ikhâymaaʔin,

9 hedá wáʔ Christ wí khägeʔdi waagi napóe hedânho in Hudíyo dimuupíʔinbíʔpiyeʔ naʔiyapoʔdi indá Yôesi Tádá kw'áayéboʔ âymáʔve-ídí. Kinnân Yôesiví taʔnin diwe ûntaʔmuu:

In Hudíyo dimuupíʔindádí oyidi naadi wítegé-í,
hedá iwebá dókhaʔwodi uví kháwă
wínkháyăʔní.

10 Wíyá wáygá kinnân nataʔmuu:

Un Hudíyo ímuupí'in Yôesiví t'owa-áđí
bíhíhchanpuwawe.

11 Hedá wíyá wáygá wá' nata'muu:

Un Hudíyo ímuupí'indi Na'inbí Sedó bintégé,
un t'owa t'ämäpiye' ówíngé'indi báyéki
bintégé.

12 Isaiah wá' kinnân ita'nan:

Wí Jesse-ví ây iwedi'i na'aypuyä'i-á
in Hudíyo dimuupi'ingí' ôntsondisogekhâymáa,
hedí i-ân namuu i dâytsíkha'máa'i' híwó' ingí'
ovây'amídí.

13 Yôesi Tádádá na'in díhangin'ândo' híwó'di
dínkhâymáa'in, hedího' iví'piye' úvíwhâyundedí
idibá báyéki wovâyhíhchanmääní hedá
wovâykhäge'namí ánskaa iwe wí'íkwo'nípídí,
hedânho i Yä'dâa'i P'oewâahâđi kay wovâyääni
hääwí Yôesi Tádádí na'in dínkhâymáa'i' hääđi
wänbo t'ähki ítsíkhakwo'nídí.

*Paul-di ovâythayyo' háadı nã'i hääwí i'gedi idi
ovâyta'do'*

14 Naví tí'úuwin páadé'in, naa-á ta'gendi
dáywhâyunde' undá hânho híwó'nin ímuu'in,
undá Yôesiví khuu i'gedi báyéki únhanginná, undá
únkoedi wí'nã táye úvítumakhe'amídí.

15-16 Hewänbo wáy wí hääwí i'gedi wó'yoegipídí
wâyta'nan hedânho ún'ánpówá-ídí. Kin waagi
wâyta'nan gá Yôesi Tádá naví'piye' híwó'dí
namuudi wên t'ôe dímägidân dáy'amídí, hedího
näá Christ Jesus-gí' dáy't'ôemáa un t'owa Hudíyo
ímuupí'in wâykhäge'namídí. Wí owha' hääwí Yôesi
Tádáví'piye' ihúya' waagibá, naadá Yôesiví híwó'di
tuu in Hudíyo dimuupí'in dovây't'ôe'o' hedânho

indá Yôesi Tádávi'piye' dovâyhûuwídí, hedi idá ovâyséegíhónde gá i Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâykhâge'nandân ivi'in dimúnídí.

17 Hediho Christ Jesus-ádi wé'ge gamuudi naa dínkoedi naví t'ôe Yôesigí' i'gedi híwó' dáyhée'amídí.

18-19 Hewänbo hääwí Christ-di díkhâge'nan dáy'amí i'gedida'mânho wôeda'ginpídíbo dáyhée'amí. Háa otú waagidá háa dáy'an waagidá, hedá i t'ämägí' pinnán t'ôe i Yä'dâa'i P'oewaahâadi díkhâge'nandi dó'amídí namuudá, in Hudíyo dimuupí'in t'owadi Yôesi óe'a'gindo'. Hediho Jerusalem búu'ú iwedi oe Illyricum nangepiye' t'ämäpiye' omändi ná'i híwó'di tuu Christ-vi'gedi dovâyt'ôekanhon.

20 Häädi wänbo t'ähkí wáy Christ-vi'gedi wídit'oepí eeyeda' naa dáy'só'dinde ná'i Yôesivi híwó'di tuu t'owa dovâyt'ôe'amídí. Wáy wiyá to'wí naví páadebo ipúupaa iwebá naa wó'da'pí wí hääwí dópaa-i'in,

21 hewänbo háa Yôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu waa oda' napúwí'in, kinnân:
To'wên wa'di to'wídí wänbo Yôesivi'gedi ovâyt'ôe'anpi'indá dínthaypúwí,
in to'wên wa'di ivi'gedi dit'oepí'indá dika'pówí.

Paul oe Rome-piye' napunda'

22 Hediho kin dáy'odi hânho dínwó'nândi wa'di wídinkeodipí unbi'piye' omú-ídi.

23-24 Hewänbo nää-á naví t'ôe t'ähkí nängé donbowa, hedi báyéki paayo wâymúní'in oda'di nää-á ma'di unbi'piye' omú-í. Oe Spain-piye'

ophademändibo[?] oda[?] wâymúní[?]in, hedá wí hâyú yâadi undádí o[?]ádâacha[?]ní hedí ihaydi naa oda[?] undí díkhäge[?]namí[?]in eepiye[?] omú-idí.

²⁵ Hewänbo nää-á oe Jerusalem-piye[?] omän wí hääwí in Yôesiví t'owa iwe[?]in dovâyhúuwídí,

²⁶ gá in Macedonia-ádí Greece-ádíwin méesate[?]in t'owa wí chä[?] dâywé[?]ge[?]amídí díví[?]ánshaamägidân, in to[?]wên Yôesiví t'owa sehkanäwó[?] diwówáyí[?]in oe Jerusalem dimuu[?]in ovâymäänídí.

²⁷ In Macedonia-windá in Greece-[?]indádí wí[?]bo ditú híwó[?] namúní kin díví[?]amídí, hewänbo ta[?]gendi hääwí in Jerusalem-[?]in dínphaamuu[?]i[?] ovâywáywá[?]ánde waagibá díví[?]o[?], gá in Hudíyo dimuu[?]indi páadé in Hudíyo dimuupí[?]in ovâyýmúdân i híwó[?]di hääwí Yôesi Tádádí inbí hâagi[?] ovâymägi[?]i[?], hedí nää-á in Hudíyo dimuupí[?]indá dínkhây[?]ä[?] ovâyýmú-í[?]in i hääwí in Hudíyo dimuu[?]in dínáy[?]i híwó[?] ovâykhóekhúumäänídí.

²⁸ Nä[?]i t'ôe dînbowadee ihaydi i chä[?] in Jerusalem-[?]inbí mange dovâykándí, iwedí oe Spain-piye[?] omän, hedí ihaydá dáywóyí[?]ní wâymúnídí.

²⁹ Naa dînhanginná owáy unbí[?]we opówá ihaydá báyéki híwó[?]di hääwí Christ-ví[?]wedí wâyyoé[?]amí.

³⁰ Tí[?]úuwín páadé[?]in, unbí whäyu Na[?]inbí Sedó Jesus Christ-ví[?]piye[?] únmuudi hedá in séegi i Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâadi na[?]in dímägi[?]in namuudá, kaygi[?]di naadi wâyda[?]máa Yôesi Tádáví[?]piye[?] pín ta[?]ge haydi dînyûusu[?]amídí, naa wí[?]bo wâyýûusu[?]o waagibá.

³¹ Úvýûusu[?]amí hedânho in Judea nangewin t'owa Yôesi óe[?]a[?]gindopí[?]indi bahpíbo naa

díphadəmääni, hedá Yôesi Tádáví t'owa oe Jerusalem-windá in khäge? dovâyhonnin híhchandi dâyséegí?amí.

³² Hedího Yôesi Tádá natúdáho unbí?we híhchandibo opówá-í, hedá undádí o?än dihaydi dínkoedí-í dáykaykhanwówá?amídí.

³³ Yôesi Tádádí na?in díkhäge?do? ánsaaginpidíbo gikwó?nídí, ibá un t'ähki-ádi nacha?ní. Hamân.

16

Paul-di in méesate?in t'owa ovâysengitumáa

¹ Naa oda? na?inbí tí?úu páadé?i Phoebe bîntáa-í?in, I-á i Cenchrea búu?úwi méesate?i khäge?di namuu.

² I-á Na?inbí Sedóví? ûnmuudi binséegí?an, Yôesiví t'owa dínkhây?ä? waagibá, hedá hääwí i ûntáydá, hä?i únkwo? diwedi bînyámú-í, gá idá báyékí t'owa ovâykhäge?nandân, hedá naa wá? díkhäge?nan.

³ Priscilla-ádi Aquila-ádi naví sengituu-á dovânsan, indá naa-ádi Christ Jesus-gí? ívít'ôe?an.

⁴ Indá dakhâymuu inbí wówátsi dänmäänídí naa bahpíbo opúwídí. Hedího dovânkú?daa?o?, hewânbo naadida?bá yoe, t'ähki in Hudíyo dimuupí?in méesate?indi wá? ovânkú?daa?o?.

⁵ Hedá in t'owa inbí tewhá ee dívíwé?ge?o?in Yôesi óe?a?ginmäänídí, in wá? bînsengitú?âamí.

Hedá ná?in wé?ge?in t'owa wá? dînsengitú?âamí: Epanetus, naadi dóséegí?i?, i-á oe Asia nange i páadé?i Christ-ví?piye? iwhâyú?i namuu,

⁶ hedá Mary-á, hânho ungi? it'ôe?o?i namuu,

⁷ hedá Andronicus-ádi Junius-ádi naví t'owa dînmuu?indá. Naa-ádi indádí wé?ge

gipankw'ônwän, hedî Yôesivî t'ôekhuwa'indi híwó' ovántaa. Indá naví páadébo Christ-ví'piye' dänwhäyu.

8 Hedá Ampliatus-á wá' dînsengitu'âamí, i-á dóséegí hedî i wá' Na'inbí Sedóví'piye' iwhäyunde',

9 hedá Urbanus-á, i-á na'indádí Christ-gî' it'ôe'an, hedá Stachys-á, i-á dóséegí,

10 hedá Apelles-á, nakeepo' i-á ta'gendi Christ-vî' ûnmuu'in, hedá Aristobulus-ví k'aygi'indá,

11 hedá Herodion-dá, i-á naví t'owabá dînmuu, hedá in to'wên Narcissus-ví k'aygi'in diwedî Na'inbí Sedóví'piye' dívíwhäyunde'indá.

12 Hedá wá' dînsêngitu'âamí Tryphena-ádí Tryphosa-ádí, indá Na'inbí Sedógi' hânho dânt'ôe'o', hedá Persis-á, i-á dóséegí, hedá i wá' Na'inbí Sedógi' hânho it'ôe'an.

13 Rufus-á wá' dînsengitu'âamí, i-á Yôesidi óede'mandi' namuu, hedá iví yíyá-á, naví yíyá waagibá dóchaa.

14 Dînsengitu'âamí Asyncritus-á, Phlegon-dá, Hermes-á, Patrobus-á, Hermas-á hedá in tí'ûuwin páadé'in indádí diyí'indá.

15 Hedá wá' dînsengitu'âamí Philologus-ádí Julia-ádí, hedá Nereus-ádí hedá i kwee iví tí'ûu ûnmuu'i-ádí, hedá Olympas-á, hedá t'ähkí in wé'ge'in Yôesivî t'owa indádí diyí'indá.

16 Wí'nä táye úvíséegísengitu'âamí. T'ähkí Christ-ví méesate eeyewin t'owa t'âmäpiye' dikw'ó'nindi wovâysengitu'o'.

Paul-di ovâyıtumáa dívípi'âyîngi'amí'in

17 Tí'ûuwin páadé'in kaygi'di wâytumakhemáa, in to'wên wovâywiyé-í'in hedá in ta'ge'in p'ôe iwedi wovâyhânge'amí'in dida'inbí'gedi úví'âyíngi'amí, indáho hâäwí íhâhpóe'iví'wedi wiyá piháawi wovâyhá'o'. Inbí'wedi úvíyâa'amí.

18 Kí'min t'owa-á Na'inbí Sedó Christ-gí' wídívít'ôe'opí, hewänbo ingí'da' háa dida' waagi dívíwänpi'o'. T'owaví'gedi dívíhí'máadi inbí hí' sa'wó' dín't'oet'ôe, hewänbo kindidi in to'wên ihay ka'powa dâymáapi'in ovâyhóeyó'o'.

19 T'ähkí t'owa dínhanginná undi Yôesi bîn'a'gindo'in, hedího naa ohíhchaa han úví'odi. Hewänbo naa oda' in hangintan bînmá've-í'in hedânho únhanginnánídí wé'i wí híwó'di namuu'in hedí iwediho t'aywó'kanhá'in ímúnípidí.

20 Yôesi Tádádí na'in díkhäge'do' áns Haaginpídíbo gikwó'nídí, hedí idibáho háy napóe ihaydi Penísendiví kay ônhánú-í hedânho undi bînt'áanídí. Christ-ví séegísehkanä-á bînmá've-í.

21 Timothy naa-ádi Yôesigí' it'ôe'o'idi wovâysengitü'an, hedá Lucius-á Jason-dá hedá Sopater-á naví t'owa dînmuu'indi wá' wovâysengitü'an.

22 (Naa Tertius omuu'i' dótá'do háa Paul natú'in, hedá naadi wá' Na'inbí Sedóví' omuudi wâysengitümáa.)

23 Gaius-di wá' wovâysengitü'an. Naa iví k'aygi o'än, iwebá t'ähkí in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in ná'i búu'úwin dimuu'in dívíwé'ge'o'. Hedá Erastus-á ná'i búu'úwi chä' i'âyí'do'idi wá' wovâysengitü'an, hedá na'inbí tí'ûu páadé'i Quartus-di wá'.

²⁴ Naʼinbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä
bînmáʼve-í t'ähkídíboʼ. Hamân.

**Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ / Nanbí Sedó Jôesiví
Tun**

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997